

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET ZA ODGOJNE I OBRAZOVNE ZNANOSTI

Integrirani preddiplomski i diplomski sveučilišni Učiteljski studij

**STAVOVI UČENIKA RAZREDNE NASTAVE O IZVANNASTAVNIM
AKTIVNOSTIMA**

DIPLOMSKI RAD

Predmet: Pedagogija

Mentorica: doc. dr. sc. Maja Brust Nemet

Studentica: Josipa Marković

Matični broj: 0601995305031

Modul: A

Osijek

srpanj 2018.

SAŽETAK

Ovaj je rad usmjeren na izvannastavne aktivnosti. Te aktivnosti su dodatni poticaj aktiviranju djeteta te provođenju kvalitetnog slobodnog vremena. One pomažu djeci zadovoljiti potrebe i interese te pomažu im u razvijanju sposobnosti, vještina i znanja. Potrebno je poštivati dječje želje i interese jer djeca najviše napreduju kada su njihove potrebe zadovoljene. Djeca rado i bez straha sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima jer nema brojčanog ocjenjivanja i dodatnog stresa. Poželjno je uključiti što više učenika u izvannastavne aktivnosti te se truditi uključiti i roditelje da i oni surađuju sa školom.

U ovom istraživanju su u središtu stavovi učenika prema izvannastavnim aktivnostima koje su im ponuđene. Istraživanjem dviju škola iz ruralnih sredina i dviju škola iz urbanih sredina utvrdilo se da su ispitanici (N=107) iznimno zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti i uključuju se ponajviše zbog zanimljivosti tih aktivnosti. Djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima jer su uglavnom prilagođene njihovim interesima. Učiteljice se ne prepuštaju mnogo svojoj maštovitosti i kreativnosti i tako je njihov rad tijekom redovne nastave i izvannastavnih aktivnosti sličan.

Ključne riječi: interesi, izvannastavne aktivnosti, razredna nastava, stavovi, učenici

ABSTRACT

This paper is focused on extracurricular activities. These activities are an additional stimulus for the child's motivation and spending quality free time. The activities help children to meet their needs and interests and help them in developing their abilities, skills and knowledge. Children's wishes and interests need to be respected as children progress the most when their needs are met. Children gladly and without fear participate in extracurricular activities because there is no assessment or extra stress. It is desirable to include as many students as part of extracurricular activities and to try to involve parents in their child's education.

This research focuses on the pupils' attitude towards the extracurricular activities which are offered to them. While researching two schools from the rural environment and two schools

from urban environment, the results have showed that respondents (N=107) are extremely satisfied with the selection of extracurricular activities and that they are involved in these activities because they find them interesting. Girls prefer to participate in extracurricular activities because the activities are mostly suited to their interests. Teachers do not use their imagination and creativity in extracurricular activities so their work during regular classes and extracurricular activities is similar.

Key words: interests, extracurricular activities, classroom teaching, attitudes, pupils

SADRŽAJ

1. UVOD.....	6
2. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI U ŠKOLI.....	7
2.1. Izvannastavne aktivnosti kroz vrijeme (RH).....	8
3. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI U ŠKOLSKOM KURIKULUMU.....	9
4. POSEBNOSTI IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI.....	11
4.1. Značajke i funkcije izvannastavnih aktivnosti.....	11
4.2. Svrha i zadatci izvannastavnih aktivnosti.....	12
4.3. Preduvjeti kvaliteti izvannastavnih aktivnosti.....	14
4.4. Načela rada u izvannastavnim aktivnostima.....	15
5. PODRUČJA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI.....	17
6. METODE RADA U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA.....	18
7. UTJECAJI IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI NA UČENIKA.....	20
7.1. Odgoj putem izvannastavnih aktivnosti.....	21
7.2. Promicanje vrijednosti u izvannastavnim aktivnostima.....	23
7.3. Poticanje kreativnosti u izvannastavnim aktivnostima.....	24
7.4. Važnost suradničkog učenja u izvannastavnim aktivnostima.....	26
8. ULOGA UČITELJA U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA.....	28
9. VRJEDNOVANJE U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA.....	30
10. SURADNJA RODITELJA I ŠKOLE U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA.....	31
11. NOVI POGLEDI NA IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI.....	32
12. METODOLOGIJA.....	34
12.1. Cilj istraživanja.....	34
12.2. Hipoteze.....	34
12.3. Uzorak.....	35
12.4. Instrumenti.....	35
12.5. Postupak prikupljanja podataka.....	35
13. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA.....	36
13.1. Zadovoljstvo učenika izborom izvannastavnih aktivnosti.....	36
13.2. Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima (prema spolu).....	37
13.3. Uključivanje u izvannastavne aktivnosti radi zanimljivosti tih aktivnosti.....	39
13.4. Rad učitelja tijekom redovne nastave i u izvannastavnim aktivnostima.....	40

13.5.	Izbor izvannastavnih aktivnosti i uključenost.....	41
13.5.1.	Drenovci	41
13.5.2.	Soljani.....	42
13.5.3.	Županja.....	43
13.5.4.	Osijek	44
13.6.	Predložene nove izvannastavne aktivnosti.....	46
14.	ZAKLJUČAK.....	49
16.	LITERATURA	51
15.	PRILOZI.....	54

1. UVOD

Slobodno vrijeme je moguće kvalitetno provoditi. To je izvedivo uz izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, no u ovom radu ćemo se zadržati samo na izvannastavnim aktivnostima i njihovoj provedbi u školi. Izvannastavne aktivnosti djeci pružaju mogućnost slobode izbora, zabavu, iskazivanje svojih kvaliteta, prihvaćenost u grupi. Pomoću njih djeca mogu vrlo lako zadovoljiti osnovne potrebe čovjeka. Dijete bira ono što je njemu zanimljivo, stoga se na taj način lakše razvija, osjećaj slobode ga potiče na uspjeh. Ne postoji strah od loše ocjene i neuspjeha, dijete slobodno izražava svoje stavove i pokazuje svoje sposobnosti.

S vremenom su se izvannastavne aktivnosti razvijale. Danas imamo velik izbor izvannastavnih aktivnosti, no potrebna je i zadovoljavajuća oprema. Vrlo je važno da se škola potruži zadovoljiti interese učenika. Budući da ih učenici sami biraju njihova je motivacija visoka. Za razliku od redovne nastave mogu slobodnije pristupiti aktivnostima, nema strogih određenja i ograničenja, učenik je u opuštenijoj atmosferi i osjeća se sretnije i zadovoljnije. Time učenici obogaćuju svoje znanje i iskustvo što pozitivno utječe i na redovnu nastavu. Školu više ne doživljavaju kao nešto strogo, naporno i dosadno, nego kao ustanovu koja zadovoljava njihove potrebe. Njihovo je slobodno vrijeme tada kvalitetno ispunjeno. Izvannastavnim aktivnostima također odgajamo učenike, ali ne na strog i nametljiv način, nego blagim postavljanjem pravila. Cilj izvannastavnih aktivnosti je probuditi u učenicima pozitivne stavove, zadovoljstvo i motivaciju poštivajući njihove interese. One nude kvalitetan socijalni, kognitivni i emocionalni razvoj bez prisile.

Ovu sam temu odabrala jer smatram da izvannastavne aktivnosti imaju veliku ulogu u djetetovom životu. One su bitne za djetetov odgoj i obrazovanje. Na neki način utječu na djetetovu budućnost, na razvoj njegovih sposobnosti, vještina, stavova, na odabir temeljnih vrijednosti u životu. One su djetetu vjetar u leđa ili vrata budućnosti. Djeca sudjelovanjem u izvannastavnim aktivnostima otkrivaju svoje „ja“, svoje talente i jačaju samopouzdanje. To je divan početak djetetovog napretka, temelj djetetovog rasta i razvoja.

Cilj ovog rada je ispitati stavove učenika o izvannastavnim aktivnostima: koliko su oni zadovoljni izborom tih aktivnosti, sudjeluju li u njima radije djevojčice ili dječaci, zašto se uključuju u te aktivnosti te postoji li razlika u radu učitelja tijekom redovne nastave i rada u izvannastavnim aktivnostima.

2. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI U ŠKOLI

Učitelj je edukator – istodobno odgaja i obrazuje. U radu grupe slobodnih aktivnosti učitelj je u početku pokretač, animator i organizator, a kasnije preuzima ulogu mentora i savjetnika, voditelja grupe. Djeci je potrebna škola života i socijalizacije u maloj razrednoj zajednici, škola radosti i zadovoljstva, škola znanja i stvaralaštva, škola humanizma i tolerancije. Radosno učenje kroz igru u školi najbolje se može primijeniti na satima izvannastavnih aktivnosti. Nekad su se te aktivnosti nazivale slobodnim aktivnostima zato što njih polaze učenici koji su posebno zainteresirani za određeno područje djelatnosti i pristupaju im slobodnom voljom. Rad u grupama izvannastavnih aktivnosti obično se održava jednom tjedno i trajanja je jedan ili dva nastavna sata. Tako učenici, ovisno o svojim sklonostima, mogu birati polaznje jedne od grupa. U osnovnim školama najčešće egzistiraju grupe izvannastavnih aktivnosti: recitatorska, literarna, dramska, novinarska, likovna, keramička, različite sportske grupe, plesne i druge. Mnogobrojne su koristi od sadržaja učenja i načina rada u grupama izvannastavnih aktivnosti. U njima učenici produbljuju znanje, zabavljaju se i afirmiraju (Fudurić, 2011, 110).

Uspjeh u izvannastavnim aktivnostima može biti poticaj za uspješnu integraciju u razrednu skupinu, čime se može spriječiti neuspjeh na socijalnom polju, izbjeci emotivne teškoće, a one su vrlo često uzrok i akademskom neuspjehu. Programi izvannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi pružaju učenicima mogućnost kvalitetnog provođenja slobodnog vremena. Stoga je njihov cilj obuhvatiti što veći broj učenika bez obzira na njihove sposobnosti (Zrilić, Košta, 2009, 161). Cindrić (1992) ističe da su izvannastavne aktivnosti različiti organizacijski oblici okupljanja učenika u slobodno izvannastavno vrijeme u školi, koje imaju pretežno kulturno- umjetničko, sportsko, tehničko, rekreacijsko i znanstveno (obrazovno) obilježje.

Radom u izvannastavnim aktivnostima želi se razviti kod djece interes i ljubav prema svemu što oplemenjuje, što je lijepo i dobro, ono što „hrani dušu”. Učenici osnovne škole sudjeluju na priredbama organiziranim povodom prigodnih datuma, kao što su priredba za dobrodošlicu prvašićima na početku školske godine, program za Dan hrane, Svetog Nikolu, Božić i Novu godinu, Uskrs i završetak školske godine. Učenici u zboru pjevaju tematski prikladne pjesme, glume u predstavama kao članovi dramske grupe, recitatori nastoje što ljepše i izražajno recitirati, a plesna grupa uveseljava gledatelje svojim plesnim pokretima. Izvannastavne aktivnosti donose učenicima mnogobrojne koristi. Tijekom rada u njima učenici produbljuju svoja znanja na zanimljiv, veseo i zabavan način, razvijaju kreativnost, stvaralaštvo,

samopouzdanje i kompetencije te se uče socijalnim vještinama. Razvijaju osjećaj sigurnosti u sebe i svoje postupke, stvaraju radne navike, postaju odgovorniji i sposobniji za donošenje odluka te lakše upoznaju druge učenike iz škole (Fudurić, 2011, 110).

2.1. Izvannastavne aktivnosti kroz vrijeme (RH)

U hrvatskim školama počelo se težiti za organiziranjem različitih aktivnosti izvan nastave, a da pozitivno utječu na odgoj i obrazovanje djece. U školama je potrebno zadovoljiti individualne potrebe, poticati učenike da budu što bolji u onome što vole raditi, omogućiti im da iskažu svoje interese. Potreba za većom slobodom i samostalnošću u školskom radu s djecom potaknula je krajem 19. i početkom 20. stoljeća niz reformnih pokreta u školstvu (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 64). Nadalje, škola se nakon toga mijenja i okreće se više slobodnom i stvaralačkom radu učenika. Tu su začetci izvannastavnog odgoja te poslijeratnom reformom započinje njegov intenzivan razvoj. Izvannastavne aktivnosti postale su aktualne sredinom prošlog stoljeća iako su se u određenim oblicima javljale i prije. Te su aktivnosti prerasle u značajan strukturni dio školskog rada nakon što su 1953. i službeno uvedene u naše škole pod nazivom „slobodne aktivnosti“. One od osamdesetih godina 20. stoljeća dobivaju naziv „izvannastavne aktivnosti“ te raspolažu vremenom od dva sata tjedno. Roditelji postaju sve zaposleniji i dolazi do potrebe zbrinjavanja djece u njihovo slobodno vrijeme, to je i jedan od razloga potrebe za izvannastavnim aktivnostima. Osim sigurnosti izvannastavne aktivnosti su uvelike dale i poboljšanje u socijalizaciji. Te aktivnosti nisu bile samo za darovite, nego je bio cilj uključiti što više učenika kako bi bile zadovoljene njihove potrebe. Najnovije promjene donesene su *Hrvatskim nacionalnim obrazovnim standardom* (2006) i *Nacionalnim okvirnim kurikulumom za predškolski odgoj i opće obvezno obrazovanje u osnovnoj i srednjoj školi* (2010). *Nacionalni okvirni kurikulum* svojom fleksibilnošću pruža slobodu povezivanja međupredmetnih tema kao što su *Domaćinstvo, Profesionalna orijentacija, Religijske kulture, Građanski odgoj i Informacijsko-komunikacijska tehnologija* i kroz izvannastavne aktivnosti. Većom ponudom izvannastavnih aktivnosti moći će se zadovoljiti temeljne potrebe učenika. Izvannastavne aktivnosti predstavljaju najslobodniji oblik nastave u koji se učenici svojevoljno uključuju, a time je omogućeno izgraditi vlastiti profil škole koji će odražavati sposobnosti, vještine i želje učenika (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 95). Dostupnost izvannastavnih aktivnosti svim učenicima omogućava zadovoljavanje razvojnih prava za obrazovanjem, igrom, sportom i razonodom te djeluju preventivno na poremećaje u ponašanju. Suvremena škola se treba sve više razvijati i pružiti što veći izbor

izvannastavnih aktivnosti kako bi djeca bila što zadovoljnija i sretnija. One pomažu djeci da se od „malih nogu“ osamostaljuju na način prihvatljiv njihovom uzrastu. Nadalje navode kako je ovo doba donijelo veliki napredak tehnologije i nove virtualne svjetove i škola je jedino mjesto gdje djeca mogu razgovarati licem u lice, razmjenjivati ideje i sukobljavati se pod vodstvom učitelja. Izvannastavne aktivnosti se ne bi trebale iskorištavati za pripremanje natjecanja, nadoknađivanje redovite nastave ili popunjavanje satnice učitelja. One osiguravaju učenicima stručno- pedagoški pristup te pružaju mogućnost organiziranja kvalitetnog provođenja slobodnog vremena za sve učenike, a istovremeno i uče na koji način bi se trebale stvarati poželjne radne navike te voditi briga o vlastitom zdravlju i radnoj sposobnosti. U budućnosti moraju zadržati umijeće stvaralaštva, moraju zadovoljavati učenikove potrebe i biti mu radost i zabava, njih nije potrebno ocjenjivati.

3. IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI U ŠKOLSKOM KURIKULUMU

Nacionalni okvirni kurikulum sastoji se od tri dijela: jezgrovnog, razlikovnog (diferenciranog) i školskog kurikulumu (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 126). Nadalje, školski kurikulum je taj koji uzima u obzir odgojno- obrazovne potrebe i prioritete učenika i škole te sredine u kojoj škola djeluje. Odnosi se na ponudu izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti, realizaciju dodatne i dopunske nastave, projekte škola, ekskurzije, izleta itd. U školskim se kurikulumima navodi kako se izvannastavne aktivnosti izvode radi zadovoljavanja interesa i potreba učenika. Planiraju se školskim kurikulumom i godišnjim planom i programom te nisu obvezni dio učenikovog opterećenja, ali se mogu priznati kao ispunjavanje obveza u školi. Od škole se očekuje da pruži učenicima razne programe izvannastavnih aktivnosti uz precizno određenje zadataka koji najbolje djeluju na djetetov razvoj, sukladno njegovim interesima i potencijalima. Planirana i unaprijed utvrđena koncepcija programa izvannastavnih aktivnosti je ona koju svjesno i prema osobnom znanju, kreativnosti i vještinama učitelj namjenjuje skupini učenika uz primjerenu potporu škole. Osiguranje rezultata u izvođenju izvannastavnih aktivnosti ne ovisi samo o učitelju, nego i o potpori školske uprave.

Izvannastavne aktivnosti kao dio školskog kurikulumu treba planirati prema unaprijed utvrđenim principima važnima za izradu svakog kurikulumu. Specifični principi kod izrade kurikulumu izvannastavnih aktivnosti prema Mlinarević, Brust Nemet (2012) su:

1. Izvannastavne aktivnosti predstavljaju integralni dio odgojno-obrazovnog rada u osnovnoj školi, sastavnica su školskog kurikuluma koja je u funkciji ostvarivanja globalnog cilja odgoja i obrazovanja. Izvannastavne se aktivnosti organiziraju u skladu s interesima, mogućnostima i dobrovoljnim opredjeljenjima učenika i učitelja.
2. Sukreiranje kurikuluma izvannastavnih aktivnosti i njegova daljnja konstrukcija uključuje planiranje, programiranje pripremanje, organizaciju i realizaciju izvannastavnih aktivnosti, a podrazumijeva aktivno sudjelovanje učenika, učitelja, roditelja, drugih stručnjaka u školi i izvan šire zainteresirane društvene zajednice.
3. Izvannastavne aktivnosti svojim sadržajem i trajanjem ne bi smjele opteretiti učenike.
4. Izvannastavne aktivnosti ne bi se smjele pretvoriti u bilo koju vrstu nastavka nastavnog rada.
5. Na početku školske godine donosi se školski kurikulum u kojem se utvrđuje trajanje izvannastavnih aktivnosti, njihov sadržaj i koordinatori voditelji. Školski kurikulum prihvaća nastavničko vijeće.
6. Ukoliko se u okviru nekih izvannastavnih aktivnosti ostvaruje i dobit, pravo učenika je da ravnopravno sudjeluju i u poduzetničkom ulaganju; odlučivanju o njenoj namjeri i raspodijeli, pri čemu se isključuje novčano nagrađivanje učenika. U skladu s odgovarajućim propisima, škola je dužna da način korištenja ostvarenih sredstava regulira posebnim aktima.
7. U okviru izvannastavnih aktivnosti u školi mogu biti zastupljena sva područja. Neka od tih područja su: prirodne znanosti, umjetničko područje, područje tehnike i novih tehnologija, društvenoga života i humanitarnog rada, sport...
8. Škola ima slobodu uvesti nove izvannastavne aktivnosti u skladu s posebnostima škole, regije i posebnim potrebama i interesima djece.

Specifični principi konstrukcije kurikuluma izvannastavnih aktivnosti doprinose njihovu boljem planiranju i organizaciji. Što preciznije utvrđenim principima, kurikulum će biti jasnije konstruiran, što će u konačnici doprinijeti uspješnoj provedbi izvannastavnih aktivnosti. Uspješnoj provedbi izvannastavnih aktivnosti prethode precizno postavljeni ciljevi i zadaci (Košeto, 2016, 8).

4. POSEBNOSTI IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI

4.1. Značajke i funkcije izvannastavnih aktivnosti

U suvremenom hrvatskom školstvu, zakonsku osnovu izvannastavnim aktivnostima daje Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnom i srednjem školstvu (2014). Izvannastavne su aktivnosti sastavni i ravnopravni dio strukture odgojno- obrazovnog rada, no ističe se posebnost u cilju i zadacima rada, organizaciji provedbe, načinima rada, odnosu između učitelja i učenika te sadržaju i evaluaciji rada (Tvarog, 2016, 19). Mlinarević i Brust Nemet (2012) tvrde kako su one dio školskih obveza, ali učenici imaju slobodu izbora. Izvannastavne aktivnosti su odgojno planirane djelatnosti koje omogućavaju svestrano potvrđivanje učenikove osobnosti, a nastavniku daju mogućnost proširenog obrazovnog utjecaja. Sadržaji izvannastavnih aktivnosti trebaju biti prilagođeni učenicima tako da se njihovim ostvarivanjem omogućuje razvoj sposobnosti i radnih navika te vodi briga o vlastitom zdravlju. Prilagođene su potrebama i željama djeteta omogućujući individualni razvoj svakoga učenika. Izvannastavne aktivnosti trebaju omogućiti doživljaj vlastite vrijednosti putem iskustvenoga učenja (Svalina, Muha i Peko, 2016). Jedna od osnovnih specifičnosti izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti jest visok stupanj motivacije polaznika. Budući da djeca samostalno biraju svoje izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, u skladu s osobnim interesima, njihova motivacija je izrazito visoka, te učenik puno lakše usvaja nova znanja i u puno većem opsegu (Šiljković, Rajić i Bertić, 2007). Osobita vrijednost provođenja izvannastavnih aktivnosti je stvaranje ambijenta u kojem učenik može izraziti svoje potencijale te u bliskoj i otvorenoj suradnji s nastavnikom postizati nove rezultate (Berc i Buljevac, 2007, 36-37). Obično su povezane s određenim nastavnim predmetom ili su interdisciplinarne. Za razliku od redovne nastave, to su aktivnosti oslobođene formalnih zahtjeva, stereotipnih načina rada i krutog ponašanja i komunikacije između učitelja i učenika. Pri planiranju i programiranju slobodnih aktivnosti važno je da sadržaji u što većoj mjeri budu izraz interesa učenika, sadržaji se slobodnih aktivnosti i nastave moraju nadopunjavati, program mora odražavati način života zajednice u kojoj se nalazi škola i biti prilagođen mogućnostima škole. Programi izvannastavnih aktivnosti nikad nisu u cijelosti isplanirani, već se ostavlja mogućnost za unošenje novih sadržaja, načina rada i postizanja ciljeva. Organiziraju se za sve učenike – one prosječnih sposobnosti, darovite i učenike s posebnim potrebama (HNOS, 2006). Postoje različite klasifikacije slobodnih aktivnosti, a najčešće se uzima ona koja kao kriterij uzima interese učenika. Prema tome, slobodne aktivnosti dijelimo

na sportsko-rekreativne, kulturno-umjetničke, znanstveno-predmetne, stručno-tehničke i proizvodno-ekonomske (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, prema Previšić, 1987).

Rad je u izvannastavnim aktivnostima slobodan, spontan, dinamičan, raznovrstan, polazi od dječjih želja, sklonosti i nadarenosti te je organiziran na principu samoupravljanja (Šiljković, Rajić i Bertić, 2007). Služe za sprječavanje društveno neprihvatljivog ponašanja i poticajne su za samoistraživačko učenje (HNOS, 2006), iskustveno učenje, osobnu aktivnost, doživljaj vlastite vrijednosti i unutarnju motiviranost (Mlinarević, Brust, 2009). Karakteristične metode rada u izvannastavnim aktivnostima su igra i projekt, motivirajuće su metode u nastavi te potiču aktivno učenje. U izvannastavnim aktivnostima svi su učenici jednako važni, provodi se suradničko učenje. Ponekad neki učitelji nisu dovoljno motivirani ili pak nisu dovoljno kompetentni za takve aktivnosti, stoga je potrebno njima omogućiti da prošire svoje znanje i steknu određene vještine za provođenje izvannastavnih aktivnosti.

Mlinarević i Brust Nemet (2012) ističu kako izvannastavne aktivnosti imaju preventivnu (dok je okupirana pozitivnim stavovima, osoba se ne može delikventno ponašati), kurativnu (oslobađaju odgajnika psihičke napetosti, agresije, djeluju umirujuće, opuštajuće), korektivnu, zdravstveno-rekreativnu, odgojno-obrazovnu i zabavnu funkciju. Funkcija izvannastavnih aktivnosti važna je jer su svojim sadržajima te aktivnostima bliže izvornoj stvarnosti, potrebama i željama učenika. One svojom otvorenošću pridonose nadograđivanju učenikove osobnosti i stvaraju uvjete za kulturni napredak, ali i očuvanje te promicanje kulturalne raznolikosti. U Nastavnom planu i programu (2006, 13) ističe se kako se izvannastavne aktivnosti organiziraju za sve učenike: učenike prosječnih sposobnosti, darovite učenike, učenike koji zaostaju za očekivanom razinom učenja i učenike s posebnim odgojno- obrazovnim potrebama. Svim učenicima treba omogućiti da se razvijaju kroz izvannastavne aktivnosti, ali prije toga im treba dopustiti da sami odaberu onu aktivnost koja će zadovoljiti njihove potrebe.

4.2. Svrha i zadatci izvannastavnih aktivnosti

Prema Šiljković i sur. (2007) svrha je izvannastavnih aktivnosti potaknuti učenike na stvaralaštvo, pružiti im nova znanja i umijeća prema njihovim vlastitim interesima i sposobnostima te provođenje aktivnih odmora i stjecanje navika. Janković (1973) tvrdi da u redovnom procesu školovanja nije moguće da se savladaju mnoštva novih znanja, tekovina i spoznaja i još manje da se zadovolje svi interesi djece i omladine na brojnim područjima

raznih prirodnih i društvenih nauka, umjetnosti i tehnike. Djelatnost škole danas bi se trebala očitovati u odgajanju snalažljive, aktivne, znatiželjne djece koja vole i žele učiti i stjecati nova znanja. Karakteristika koju priželjkujemo od djece jest sposobnost samostalnog donošenja odluka, ali isto tako i sposobnost rješavanja problema timskim radom i radom u skupini. U izvannastavnim aktivnostima trebali bi se ostvarivati ciljevi i zadaci koje nije moguće ostvariti u redovnoj nastavi te nuditi sadržaji koji prate suvremena zbivanja i spoznaje (Svalina, Proleta, 2011).

Prema Svalina i sur. (2016) sve su izvannastavne aktivnosti organizirane u svrhu ispunjavanja učenikovoga slobodnoga vremena. Te se aktivnosti, organizacijski gledano, razlikuju od redovite nastave jer se odvijaju u posebno formiranim skupinama gdje zajedno rade učenici iz različitih razreda, različite dobi i slično. Voditelji moraju biti tolerantni i predstavljati samo inicijatore i vođe kako ne bi narušavali dječju slobodu i stvaralaštvo. Učitelji-voditelji trebaju definirati ciljeve, metode, socijalnih oblika rada te umijeća u izboru materijalnih sredstava potrebnih za izvođenje određenoga programa izvannastavne aktivnosti.

Zadaci izvannastavnih aktivnosti prema Mlinarević, Brust Nemet (2012) su:

- Povezivanje, proširivanje i produbljivanje znanja, vještina i navika stečenih u nastavi i izvannastavnim aktivnostima,
- Usvajanje novih znanja vještina i navika
- Razvijanje interesa za društveno koristan, humanitarni i volonterski rad,
- Identifikacija darovitih učenika i učenika koji pokazuju pojačan interes za pojedino područje,
- Pobuđivanje znatiželje,
- Osposobljavanje za aktivno sudjelovanje u društvenome životu i njegovom civilnom i demokratskom razvoju,
- Poticanje dječjega stvaralaštva,
- Osposobljavanje za komunikaciju, interakciju i kooperaciju s drugima,
- Omogućavanje upoznavanja drugih i drugačijih,

- Omogućavanje učenja fleksibilnosti i tolerancije

Zadaci izvannastavnih aktivnosti usmjereni su na ona područja, koja u redovnoj nastavi ne dolaze do punog izražaja. Potrebno je u provedbi izvannastavnih aktivnosti usmjeriti se na ostvarivanje cilja i zadataka s ciljem što uspješnija razvoja učenika (Košeto, 2016, 9).

Pejić Papak i Vidulin (2016) tvrde da se sadržaji izvannastavnih aktivnosti trebaju mijenjati budući da se interesi djece mijenjaju. Balić (2003) govori kako učenici mogu tijekom izvannastavne aktivnosti naučiti i o Internetu koji ima moć kao izvor znanja, a ne „igračka“ za zabavu. Neizmjeran je utjecaj tehnologije ne samo na umjetnost nego i na svakodnevni život. Stoga bi to bilo od velike koristi budući da tehnologija sve više napreduje. Bitno je pratiti što aktualno je u pojedinom vremenskom razdoblju kako bi se se djeca što bolje snašla u pristiglom napretku čovječanstva.

4.3. Preduvjeti kvaliteti izvannastavnih aktivnosti

Mlinarević, Brust (2009) govore kako su preduvjeti kvaliteti izvannastavnih aktivnosti u školi: potpora učitelju-voditelju izvannastavnih aktivnosti od strane školske uprave u izvođenju izvannastavne aktivnosti, samostalnost učitelja u izboru programa, uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti te stručno usavršavanje učitelja za taj oblik odgojno-obrazovne djelatnosti. Nadalje tvrde da se od učitelja-voditelja očekuje definiranje ciljeva, metoda, socijalnih oblika rada te umijeća u izboru materijalnih sredstva potrebnih za izvođenje određenoga programa izvannastavne aktivnosti. Uz to s pedagoško-didaktičkoga stajališta od učitelja- voditelja očekuje se pokretanje i organiziranje izvannastavne aktivnosti, da bude dijagnostičar koji otkriva najjaču učenikovu sposobnost te na nju usredotočuje svoje djelovanje, da bude demokratski rukovoditelj koji vodi i savjetuje učenike, da bude kreator sklon istraživanju, eksperimentiranju, izboru te usvajanju vještina i metoda koje unaprjeđuju njegovo pedagoško, didaktičko i metodičko djelovanje. Također tvrde da se stručno usavršavanje učitelja u području izabranoga programa izvannastavnih aktivnosti treba odnositi na razumijevanje svrhe i cilja izvannastavnih aktivnosti te na sposobnost pedagoško-metodičkog osmišljavanja programa, jer za kvalitetno provođenje istih nije dovoljan samo entuzijizam učitelja, već su potrebna stručna znanja i metodičke pripreme. Osnova izvannastavnih aktivnosti jest sloboda izbora i postojanje motivacijskog sklopa koji uvjetuje izbor. Ako slobodno vrijeme shvatimo kao prostor samoaktualizacije i ostvarenja osobnosti,

sasvim je razumljiv interes pedagoga za razumijevanjem, istraživanjem i unaprjeđivanjem ovog područja odgojnog djelovanja. Ono proizlazi i iz cilja odgoja koji izražava usmjerenost na osobni razvoj učenika, a njegovo osposobljavanje za kvalitetno, aktivno i odgovorno življenje proizlazi iz potrebe odgoja za korištenjem slobodnog vremena koje obogaćuje i razvija osobnost te pretpostavlja vrijeme ispunjenja kreativnim djelovanjem u izvannastavnim aktivnostima. Izvannastavne aktivnosti trebaju poticati iskustveno učenje, osobnu aktivnost, doživljaj vlastite vrijednosti i unutarnju motiviranost. Preopterećenost školskim programima i zahtjevima okoline s jedne strane, i sve veća ponuda mogućnosti bijega od realnosti s druge, dovode do neprimjerenih načina zadovoljavanja slobodnog vremena koje bi trebalo biti predviđeno za rad na osobnom rastu i razvoju, aktivnoj relaksaciji i kreiranju vlastitog i pozitivnog životnog stila. Tome doprinosi i zapostavljenost odgojne uloge škole. O kulturi provođenja slobodnog vremena u školama malo se govori, jer škola brine o organizaciji i provođenju nekoliko oblika izvannastavnih aktivnosti, na koje škole obvezuje *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnom i srednjem školstvu* (NN, br. 87, 2008), a koje su često ograničene organizacijskim, kadrovskim i materijalnim uvjetima pojedinih škola. Tako umjesto ponude aktivnosti za koje su učenici zainteresirani i motivirani, škole nude one aktivnosti za koje imaju uvjete. Čest je slučaj da izvannastavne aktivnosti provode učitelji koji time samo popunjavaju satnicu, a nisu dovoljno stručni niti motivirani za „dodijeljenu“ im aktivnost. Nije rijedak ni slučaj da učenici, i pored želje za sudjelovanjem u ponuđenim aktivnostima, uslijed preopterećene redovne nastavne satnice i programa, ne mogu u njima sudjelovati ili izvrsni učenici sudjeluju u nekoliko izvannastavnih aktivnosti koje nisu izabrane prema slobodnom izboru (Mlinarević, Brust, 2009, 3).

4.4. Načela rada u izvannastavnim aktivnostima

Za kvalitetan rad u izvannastavnim aktivnostima važno spoznati koja su načela njihove uspješne organizacije. Za uspješnu organizaciju i rad u izvannastavnim aktivnostima treba poštovati načela koja su rezultat proučavanja, primjene, prakse, generalizacijskog iskustva, interdisciplinarnog pristupa i konkretnih potreba pri realizaciji određenih aktivnosti.

Načela rada u izvannastavnim aktivnostima:

1. dobrovoljnost- svaki učenik samostalno i dobrovoljno odabire želi li polaziti određenu aktivnost;

2. sloboda izbora aktivnosti- učenik odabire koju će aktivnost polaziti; ovim načelom omogućuje se izbor aktivnosti uz informiranje, usmjeravanje, poticanje prema potrebama, interesima i mogućnostima učenika;
3. zadovoljavanje individualnih potreba- učenik odabire aktivnost u skladu s interesima te tako zadovoljava svoje potrebe u smislu druženja, zabave, učenja i razvoja;
4. (samo)aktivnost učenika- ovim načelom potiče se aktivnost učenika i njihov doprinos cjelokupnom nastavnom procesu te tendencija da u interakciji s drugim učenicima ostvare konačan cilj i zadatke;
5. raznovrsnost aktivnosti- nude se različite aktivnosti iz sportskog, kulturno-umjetničkog područja, znanstvenoga, tehničkoga, ekološkoga i sličnoga; načelo je utemeljeno na korištenju različitih mogućnosti slobodnog vremena organizacijom raznovrsnih aktivnosti u svim područjima (sport, kultura, umjetnost, znanost);
6. organizacija rada- pristup treba biti otvoren, fleksibilan, metode suvremene, inovativne, kreativne, svaka etapa pomno isplanirana, cilj i zadatci jasni i logični, struktura sata jednostavna i efikasna, s uvijek vidljivim napretkom prema konačnom cilju, nastavni oblici raznovrsni: od individualnog rada, rada u paru i u skupinama; prilagođavaju se nastavni oblici, metode i sredstva potrebama skupine učenika, planira se i priprema za zadovoljavanje učeničkih interesa, uz uvažavanje njihovih predznanja i iskustava;
7. sustavnost i smislenost- načelom se potiče sustavno i smisleno prenošenje znanja te učenje vrijednih sadržaja u pozitivnom pedagoškom ozračju s odgovarajućom svrhom, ciljem i zadaćama;
8. primjerenost sadržaja dobi i mogućnostima učenika- pozornost se obraća sadržajima koji trebaju biti u skladu s dobi učenika, njihovim mogućnostima i sposobnostima;
9. amaterizam- temelji se na osobnom zadovoljstvu, radosti sudjelovanja i postignutim rezultatima kod svakog učenika;
10. suradnja- učenike treba poticati na suradnju s drugim učenicima, ali i s učiteljem (Pejić Papak i Vidulin, 2016, 78, 79).

5. PODRUČJA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI

Postoji nekoliko podjela izvannastavnih aktivnosti. To su aktivnosti kojima se učenicima obogaćuje i proširuje znanje iz pojedinog predmeta te ih se može pripremati za natjecanja; aktivnosti jezično- umjetničkog područja; aktivnosti društvenog područja; aktivnosti sportsko-zdravstveno-rekreacijskoga područja; aktivnosti njegovanja nacionalne i kulturne baštine; aktivnosti očuvanja prirode i okoliša te zdravoga načina života; aktivnosti društveno-humanističkoga područja; učeničkog zadrugarstvo; ostale aktivnosti (Pejić Papak, Vidulin, 2016, 77).

U HNOS-u (2006, 13, 14) navode se ova područja i sadržaji ostvarenja izvannastavnih aktivnosti: literarne, dramske, novinarske, filmske radionice, likovne radionice, organiziranje školskog radija i školskih novina, projekti - umjetnički stilovi i razdoblja, glazbeni projekti; prirodoslovno-matematičko područje, športsko-zdravstveno- rekreacijsko područje, aktivnosti vezane uz očuvanje nacionalne i kulturne baštine, očuvanje prirode i zdravog načina života, društveno-humanistički projekti i radionice, učeničko zadrugarstvo i tehničko stvaralaštvo. Neki teoretičari dijele izvannastavne aktivnosti na: aktivnosti kojima stječemo ili povećavamo znanje, tehničke aktivnosti, tjelesne i sportske aktivnosti, kulturno-umjetničke aktivnosti, zabavne aktivnosti, ekonomske i radno-proizvodne aktivnosti. Prema *Nastavnom planu i programu za osnovnu školu* (2006) sadržaji su raspoređeni u osam područja i škole se opredjeljuju za pojedina područja u odnosu na učeničke interese i uvjete škole:

1. literarne, dramske, novinarska, filmske radionice, likovne radionice, glazbeni projekti itd.;
2. prirodoslovno- matematičko područje koje omogućuje iskustveno učenje i razmatranje odnosa, primjerice: čovjek i bilje, čovjek i životinje, pokus iz kemije, kemija u okolišu, kemija u svakodnevnom životu, meteorologija, istraživanje uzroka i posljedica prirodnih nepogoda, astronomija itd.,
3. sportsko-zdravstveno-rekreacijsko područje koje se odnosi na stjecanje sportskih vještina i sposobnosti, učenje društvenih plesova, ovladavanje vještinama i sposobnostima korektivne gimnastike itd.,
4. njegovanje nacionalne i kulturne baštine koje se odnose na izradbu i realizaciju projekata o istraživanju zavičaja, etnologije, turističke kulture i sl.,
5. očuvanje prirode i okoliša te zdravog načina života,

6. društveno-humanistički projekti i radionice (građanski odgoj i obrazovanje, prava djece i ljudska prava),

7. učeničko zadrugarstvo- seosko gospodarstvo, domaćinstvo, pčelarstvo itd.,

8. tehničko stvaralaštvo (tehničke inovacije, tehnike modeliranja i građenja, maketarstvo i dr.).

Nadalje izvannastavne aktivnosti u osnovnoj školi podrazumijevaju učiteljevu slobodu kreiranja odgojno-obrazovnog rada i smisao za stvaralaštvo, a istodobno i uspješan poticaj za angažiranje učenika za rad izvan redovite nastave. Prema Mlinarević i Brust Nemet (2012) izvannastavnim aktivnostima nude se mnoga tematska područja i projekti u kojima se interdisciplinarno upoznaje svijet, razvija djetetova kreativnost, pospješuje stjecanje znanja i vještina.

6. METODE RADA U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA

Nastavne metode su načini rada u nastavi. Općenito se definiraju kao putovi ili načini zajedničkog rada učitelja i učenika u nastavnom procesu pomoću kojih učenici stječu nova znanja i sposobnosti. Pomoću nastavnih metoda učitelj poučava učenike, prenosi na njih određena generacijska iskustva. Nastavne metode koje se koriste u izvannastavnim aktivnostima odgovaraju nastavnim metodama u redovnoj nastavi. Najčešće se primjenjuju metoda demonstracije, metoda praktičnog rada, crtanja, pisanja, razgovora i usmenog izlaganja (Košeto, 2016, prema Poljak, 1980). Metoda demonstracije odnosi se na prikazivanje u nastavi svega što je moguće perceptivno doživjeti. Demonstrirati se mogu neki statički predmeti (izvor materija, materijalni proizvodi, ljudski rad, modeli, slike...), dinamičke prirodne pojave (odnosi se na eksperiment), aktivnosti (upoznavanje dinamične strukture rada (demonstriraju se praktične aktivnosti, aktivnosti izražavanja i intelektualnih aktivnosti). Metoda praktičnih radova (ili laboratorijskih radova) predstavlja način rada nastavnika i učenika na konkretnoj materiji. Praktičan rad se sastoji od određenog broja praktičnih operacija. Potrebno je upoznati strukturu radnje, što znači upoznati radnju u cjelini sa svim pojedinim operacijama i red obuhvaćenih operacija. Metoda crtanja predstavlja način rada nastavnika i učenika pri čemu se pojedini dijelovi nastavnih sadržaja izražavaju crtežom. Metoda crtanja predstavlja način rada nastavnika i učenika pri čemu se pojedini dijelovi nastavnih sadržaja izražavaju crtežom. Sadržaj crtanja u nastavi može biti: crtanje grafičkih

znakova, crtanje grafičkih simbola – apstraktni, mnogoznačni (grb, mač..), geometrijski crtež, shematsko crtanje predmeta, shematsko prikazivanje procesa, crtanje na temelju promatranja i predodžbe prirodnih predmeta, konkretizacija apstrakcije, ilustriranje fabule. Metode pisanja za koje je poželjno da se koriste u izvannastavnim aktivnostima, ovisno o tipu su: poluvezani ili poluslobodni pismeni radovi (odnosi se na unaprijed dan određeni sadržaj u nekom izvoru znanja koji se zadaje učeniku, ali im je dana sloboda u pismenom izražavanju o tim sadržajima) i samostalni pismeni radovi (učenici slobodno odabiru sadržaj i o tom se sadržaju također slobodno pismeni izražavaju). Metoda razgovora je način rada u nastavi u obliku dijaloga između učenika i nastavnika, te između učenika, zove se još dijaloška metoda. Neki od oblika metoda razgovora u izvannastavnim aktivnostima su: heuristički oblik razgovora (nastavnik primjenom heurističkih pitanja uključuje učenike u proces otkrivanja novih spoznaja). Primjenjuju se heuristička (razvojna, dijalektička ili lančana pitanja), slobodan oblik razgovora (sličan je razgovoru u običnom životu, vezan je za određenu temu, ali tok razgovora nije unaprijed određen), I diskusija (najviši je i najekstenzivniji oblik razgovora u kojem se suprotstavljaju mišljenja, pobijaju argumenti sugovornika i iznose novi argumenti). Metoda usmenog izlaganja predstavlja način rada u nastavi kada nastavnik ili učenik verbalno izlažu neke dijelove nastavnog sadržaja. Zove se još i monološka metoda. Oblici metode usmenog izlaganja: pripovijedanje – epsko, lirsko, dramsko, opisivanje – umjetničko i znanstveno, obrazloženje – detaljnije upoznavanje određene konstatacije – zašto, objašnjenje – koristimo za izlaganje apstrakcija i rasuđivanje.

Metode rada koje su posebice karakteristične za izvannastavne aktivnosti su igra i projekt. Kao prirodni oblik učenja i razvoja djeteta, korištenje igre u nastavi i izvannastavnim aktivnostima zahtijeva dobru pripremljenost učitelja. Neke od prednosti učenja kroz igru su: bolja koncentracija i pažnja učenika, pozitivni stavovi učenika prema ovom obliku rada, veća aktivnost djece u odnosu na druge oblike učenja, manji umor djece, veća motivacija, veći interes djece, igra učenje čini zanimljivim, pasivni učenici postaju aktivniji, povećava se uključenost učenika s teškoćama te do izražaja dolaze njihove mogućnosti, učenje i pamćenje činjenica podjednako je u korištenju igre kao oblika rada u nastavi u odnosu na klasične oblike nastave. Mnoga istraživanja potvrđuju da je djelotvornije pamćenje činjenica prilikom učenja kroz igru (Košeto, 2016, prema Zarevski, 2008).

Projekt predstavlja jednu od motivirajućih i kreativnih suvremenih metoda u nastavi i jedan od mogućih vidova aktivnog učenja. Projektu je glavni izvor znanja rad, odnosno praktična situacija. Kvalitetno odvijanje praktične nastave potiče učenički angažman tijekom rada, a to

kao krajnji rezultat pridonosi učenikovu zadovoljstvu s usvojenim gradivom. Tijekom rada na projektu važno je učenicima naglasiti tzv. pozitivnu međuzavisnost koju podrazumijeva kvalitetna projektna nastava (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Provedbom projekta kod učenika se osvještava važnost komunikacijskih vještina i vještina timskoga rada. Prema Košeto (2016) učiteljeva uloga, pri odabiru primjerene metode za rad u izvannastavnim aktivnostima, vrlo je bitna. Način na koji treba pristupati treba biti fleksibilniji nego u redovitoj nastavi.

7. UTJECAJI IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI NA UČENIKA

Mlinarević, Brust Nemet (2012, prema Previšić, 1987) tvrde kako izvannastavne aktivnosti mogu pomoći svestranom formiranju ličnosti, poticanju stvaralaštva učenika, zadovoljavanju individualnih sklonosti djece, proširivanju njihova znanja, sadržajnom iskorištavanju slobodnog vremena, uključivanju djece i mladih u društveno koristan rad i razvoj socijalne komunikacije među mladima. Nadalje navode da je uloga izvannastavnih aktivnosti u odgoju iznimno važna jer su one svojim sadržajima bliže izvornoj stvarnosti, potrebama i željama učenika pa tako svojom otvorenošću pridonose nadograđivanju njihove osobnosti i stvaraju uvjete za kulturni napredak, ali i očuvanje te promicanje kulturalne raznolikosti. U izvannastavnim aktivnostima učenici se odgajaju, obrazuju, razvijaju vještinu timskog rada, suradnje i zajedništva interaktivnim iskustvenim i participacijskim učenjem (Vidulin-Orbanić, 2008). Berc i Buljevac (2007) tvrde da škola organiziranjem izvannastavnih aktivnosti sprječava različite oblike poremećaja u ponašanju mladih.

Fredricks i Eccles (2006) testirali su vezu između širine sudjelovanja i razvoja mladih i u svim trima skupinama analize, pokazalo se da je veća uključenost u izvannastavne aktivnosti povezana s akademskom prilagodbom, psihološkim kompetencijama i pozitivnim kontekstom ravnopravnosti. Dok Darling i sur. (2017) tvrde da oni koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima, imaju bolje ocjene, više pozitivnih stavova prema školi i više akademske težnje.

Šiljković i sur. (2007) govore o visokom stupnju motivacije učenika- polaznika kao jednoj od osnovnih specifičnosti izvannastavnih aktivnosti. Budući da oni sami biraju svoje izvannastavne aktivnosti u skladu sa svojim interesima, njihova je motivacija izrazito visoka te učenik puno lakše usvaja nova znanja i u puno većem opsegu. Djeca dijele zadatke i obveze i u sebi razvijaju osjećaj odgovornosti, ali i osjećaj samopotvrđivanja. Izvannastavne

aktivnosti pomažu u socijalizaciji učenika, njima se ostvaruju ciljevi i zadatci koje nije moguće ostvariti u redovnoj nastavi (Mlinarević, Brust Nemet 2012, 190).

Učenici ostvaruju dobru komunikaciju, razvijaju empatičnost, poštivanje različitosti, dobra prijateljstva. Izvannastavne aktivnosti motiviraju učenike i oni postižu bolji uspjeh. One moraju biti model pozitivnog emocionalnog, odgojno- obrazovnog ozračja. Potiču i kreativnost učenika što je vrlo bitno.

Škole koje na prvo mjesto stave kreativnost svojih učenika umjesto bubanja mnoštva nepotrebnih činjenica imat će smisla, dok će ostale biti sve više neučinkovite i često štetne za razvoj učenika, kao i cijelog društva (Šiljković, Rajić i Bertić, 2007). Sama riječ izvannastavne ili slobodne aktivnosti implicira postojanje osnovnih psiholoških uvjeta za razvoj kreativnosti – psihološku slobodu i sigurnost, što učenicima predstavlja snažan motivirajući čimbenik za sudjelovanje. Papak i Vidulin (2016) ističu kako učenici sami biraju aktivnost u koju će se uključiti te time razvijaju svoju osobnost te doživljavaju, uočavaju i vrjednuju kulturna znanstvena, sportska i tehnička dostignuća čovjeka.

Interakcije izvannastavnih aktivnosti sa socioekonomskim statusom prema Dumais (2006) pokazuju da djeca s manje privilegiranom koristi više sudjeluju u aktivnostima nego djeca s više privilegiranosti.

U svakom slučaju izvannastavne aktivnosti pozitivno utječu na učenike. One ih opuštaju i tijekom njih oni „pronalaze“ sebe, svoje talente. Neka djeca nemaju novaca da idu na neke izvanškolske aktivnosti i tako razvijaju svoje talente, stoga izvannastavnim aktivnostima dobivaju priliku da se razvijaju. Njima djeca postaju zadovoljnija, sretnija i poslušnija.

7.1. Odgoj putem izvannastavnih aktivnosti

Proleta i Svalina (2011) tvrde kako je odgoj jedna od temeljnih ljudskih i društvenih potreba. Zahvaljujući njemu čovjek je postao čovjekom, društvenim bićem, bićem zajednice, bićem prakse. Jezgra je odgoja sam čovjek, njegovo ljudsko biće. U pedagogiji slobodnog vremena odgoj se ne shvaća kao „formiranje ljudskog bića“, već kao emancipacija svih njegovih sposobnosti i mašte (Mlinarević i Brust Nemet 2012). Odgojni se proces uvijek odvija u određenom razvoju u više ili manje naklonjenoj odgojnoj sredini. Prema Rosiću (2005) svaka odgojna sredina nudi djeci posebne izvannastavne aktivnosti kojima nadopunjuje i podiže

kvalitetu odgojnog rada. Time im je primarni cilj odgoj i obrazovanje djece za vrijednosno korištenje slobodnog vremena. Odgojna sredina obuhvaća fizičko, socijalno, kulturno, psihičko i vjersko okruženje u vremenu i prostoru u kojemu se pojedinac razvija. Suvremeno se društvo sastoji od različitih sredina koje mogu imati odgojno značenje. Najvažnije odgojne sredine su obitelj i škola. U različitim odgojnim sredinama odgajnik stječe različita iskustva, izvodi različite aktivnosti i izložen je različitim utjecajima i očekivanjima osoba s kojima se susreće. Škola je mjesto sustavnoga i organiziranoga odgoja. Učenik usvaja demokratske vrijednosti.

Martinović (2010) govori kako kod organiziranja rada škole treba voditi računa o kvaliteti rada svake odgojno-obrazovne aktivnosti pa tako i o izvannastavnim aktivnostima, koje su zapravo središte stvaranja školske kulture i prostor zadovoljstva svakog učenika. Izvannastavne aktivnosti u školi su prostor u kojem se najlakše može doprijeti do učenika, do njihovih potreba, želja i aspiracija. Uključujući se u izvannastavne aktivnosti, učenici odlučuju jedan dio svog slobodnog vremena provesti u školi, što škola treba prepoznati kao mogućnost dodatnog odgojnog djelovanja.

Kako u nastavi tako i u izvannastavnim aktivnostima trebale bi biti zastupljene i promicane temeljne vrijednosti. Vrijednosti kojima Nacionalni okvirni kurikulum (2010) daje osobitu pozornost jesu: znanje, solidarnost, identitet te odgovornost. Republika Hrvatska opredijelila se za razvoj društva znanja jer se znanje uz obrazovanje i cjeloživotno učenje smatra temeljnim pokretačima razvoja hrvatskoga društva i svakoga pojedinca. Znanje će pojedincu omogućiti bolje razumijevanje i kritičko promišljanje samoga sebe i svega što ga okružuje, snalaženje u novim situacijama te u uspjeh u životu i radu. Solidarnost pretpostavlja sustavno osposobljavanje djece i mladih da budu osjetljivi za druge, za obitelj, za slabe, siromašne i obespravljene, za međugeneracijsku skrb, za svoju okolinu i za cjelokupno životno okružje. U izvannastavnim aktivnostima može se poticati i razvijati solidarnost, te usmjeravati učenike da se u školi i izvan nje susreću s različitim kulturama. Solidarnost se u izvannastavnim aktivnostima može poticati volontarizmom i humanitarnim radom kroz različite aktivnosti i projekte tijekom godine (Košeto, 2016, 15).

Prema NOK-u (2010) odgoj i obrazovanje trebaju buditi, poticati i razvijati osobni identitet istodobno ga povezujući s poštivanjem različitosti. Kroz aktualizaciju u izvannastavnim aktivnostima učenici se potiču na razvijanje osobnog identiteta. Odgoj i obrazovanje potiču aktivno sudjelovanje djece i mladih u društvenom životu i promiču njihovu odgovornost

prema općemu društvenomu dobru, prirodi i radu te prema sebi samima i drugima. Prema Košeto (2016) odgoj za vrijednosti je težak, ali je i neophodan. S obzirom da se u odgojno obrazovnom radu izvannastavnim aktivnostima najlakše može doprijeti do učenika, važno je da one kroz organizaciju rada i sadržaj promiču vrijednosti. Od učitelja se očekuje da budu iskreni i pažljivi u odnosu s učenicima, da im prezentiraju vrijednosti koje će im koristiti te koje će im omogućiti da postanu osobe s mnogim vrijednostima.

7.2. Promicanje vrijednosti u izvannastavnim aktivnostima

Svaki čovjek ima potrebu za vrijednostima u kojima pronalazi nadahnuće za svoj život i svoje djelovanje, da potiče smisao života kao pojedinca i člana zajednice. Čovjek je, po svojoj najdubljoj naravi, društveno biće i bez odnosa s drugima ne može živjeti i razvijati svoje sposobnosti. Pojedinac i zajednica međusobno se potpomažu: zajednica je kvalitetnija ako posjeduje više kvalitetnih pojedinaca, a pojedinac je kvalitetniji ako je kvalitetnija zajednica iz koje dolazi. Pojedinac se izgrađuje živeći s drugima. Potreban mu je „drugi“ da bi postao „svoj“. Prema uobičajenoj taksonomiji vrijednosti se dijele na opće vrijednosti i vrijednosti prema životnim područjima. U opće ili univerzalne vrijednosti ubrajamo osobne i društvene vrijednosti. Među vrijednostima prema važnim područjima najčešće se spominju obiteljske, radne i znanstvene. Univerzalne ili opće vrijednosti u svojoj biti su nepromjenjive i ne smiju ovisiti o društvenim, gospodarskim ili političkim promjenama. One su temelj za svaku ljudsku zajednicu. Usvajanje i življenje vrijednosti kao i razvijanje stavova složena je i izazovna zadaća odgoja. To je međuigra različitih čimbenika. Nadalje, škola je mjesto sustavnoga i organiziranoga odgoja. Učenik usvaja demokratske vrijednosti. Školski kontekst utječe na obrazovanje o demokraciji i ljudskim pravima u školi. U Nacrtu Kurikuluma građanskoga odgoja sukladno Nacionalnom kurikulumu (2011) stoji da se građanske kompetencije mogu steći i u izvannastavnim aktivnostima. Odgoj ima svoj individualni i društveni položaj. Individualni je okrenut zadovoljavanju osnovnih potreba i ostvarenju ličnosti, a društveni učenju vrijednosti koje se ogledaju u poznavanju vrijednosnih normi i u razvijanju stavova prema njima. Odgoj uvijek pretpostavlja i uključuje određeno shvaćanje čovjeka i života i njihove zajedničke vrijednosti: dostojanstvo ljudske osobe, slobodu, demokraciju, mir, nenasilje, poštovanje drugih, solidarnost, blagostanje, ravnomjerni razvoj i mogućnosti, priznavanje etičkih normi, očuvanje okoliša, osobnu i društvenu odgovornost. Odgojem i obrazovanjem izričemo kakvo društvo i kakvoga čovjeka želimo. Kao što je već spomenuto kako u nastavi, tako i u izvannastavnim aktivnostima, trebale bi biti zastupljene i promicane

temeljne vrijednosti. Posebno treba isticati društvene, kulturne, duhovne i moralne vrijednosti. Nacionalni okvirni kurikulum (2010) pozornost daje vrijednostima znanja, solidarnosti, identitetu i odgovornosti (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 174-176). Zatim tvrde da učitelj odgaja riječima, svojim izborima, svojim ponašanjem, načinom na koji se ophodi s djecom, kvalitetom svoje pripreme za rad, ukratko cijelim svojim bićem. Učitelj ima pravo očekivati od učenika samo ono čega se i on sam pridržava.

On ih treba ohrabrivati, ulijevati nadu, dati im slobodu, što češće priuštiti zabavu, poštivati njihova mišljenja, unositi u razred vedrinu, pridonositi osjećaju zajedništva i pripadnosti. Učenicima treba dati priliku da pogriješku isprave, da samostalno osmisle rješenje kojim će unijeti mir u narušen odnos među učenicima. Oni trebaju biti svjesni da imaju pravo na slobodu izbora izvannastavnih aktivnosti, da one trebaju biti izvor zabave za njih jer rade ono što vole bez prevelikih pritisaka. Svi u razredu, tijekom redovne nastave i tijekom izvannastavnih aktivnosti, moraju u svakom trenutku imati na umu da su svi oni jednako vrijedni, svi imaju jednaka prava, svi zaslužuju poštovanje. Od razreda je poželjno napraviti malu zajednicu u kojoj se što je moguće više poštuju, u kojoj jedno drugom pomažu u poteškoćama, u ispravljanju pogriješaka. U njoj je uvijek na kraju dana mir, složnost, tolerantnost i zahvalnost na svemu što već imaju, što su dobili i što će dobiti. Odgovornost im nikada ne bi trebala biti strana, a ni briga o svojoj učionici i svakom prostoru u kojem borave. Svađe se rješavaju razgovorima, ulazi se u dubinu njihovih osjećaja i razloga nekog sukoba. Te vrijednosti bi trebale biti usađene u srce svakog djeteta. Iz škole trebaju izaći kao sretna, ispunjena i kompetentna djeca spremna na daljnje životne izazove.

7.3. Poticanje kreativnosti u izvannastavnim aktivnostima

Prema Mlinarević i Brust (2009) izvannastavne aktivnosti iznimno su važne za poticanje i razvoj kreativnosti djece i mladih. Briga o kreativnosti u školskim uvjetima jedna je od najvažnijih zadaća suvremene škole koja prije svega mora polaziti od potreba djeteta, ali istovremeno i od potreba suvremenog društva u kojemu kreativnost predstavlja osnovnu polugu razvoja. Nadalje sama riječ izvannastavne ili slobodne aktivnosti implicira postojanje osnovnih psiholoških uvjeta za razvoj kreativnosti – psihološku slobodu i sigurnost, što učenicima predstavlja snažan motivirajući čimbenik za sudjelovanje. Ako polazimo od premise da je kreativnost opća ljudska osobina i kvaliteta univerzalna i svojstvena svim

ljudskim bićima, koju pojedinci posjeduju u različitom rasponu i različitim intenzitetom i koja je osnova za razvoj svakoga društva (ibid.), tada smo kao društvo odgovorni omogućiti i poticati njezin razvoj. Pogotovo stoga što kreativne osobe predstavljaju značajan ljudski potencijal svake zemlje i snažan čimbenik razvoja društva. Šiljković i sur. (2007) tvrde da škole koje na prvo mjesto stave kreativnost svojih učenika umjesto bubanja mnoštva nepotrebnih činjenica imat će smisla, dok će ostale biti sve više neučinkovite i često štetne za razvoj učenika, kao i cijelog društva.

Bognar (2011) tvrdi da je kreativnost jedna od suštinskih karakteristika čovjeka i zato humana škola koja teži razvoju svih ljudskih potencijala ima obavezu poticati kreativnost. Kreativni pojedinci su i značajan činitelj društvenog razvoja pa i opstanka nekog društva. Kreativnost je elementarno polazište u odgoju mladih. Učenici su po svojoj naravi uvijek „otvoreni za nova iskustva i nikad se ne mire s postojećim znanjem, više vole kretanje nego mirovanje, istraživanje i provjeravanje, nego nekritičko i konformističko primanje gotovih podataka“ (Zrilić, Košta, 2009, 161). Kroz rad u izvannastavnim aktivnostima nužno je poticati kreativnost učenika koristeći se tehnikama za poticanje kreativnosti. Neke od tih tehnika su fluentnost kao sposobnost generiranja velikog broja ideja, riječi, naslova, odgovora, rečenica i kao posljedica njihova mnogobrojnost omogućuje dolazak do originalnih ideja. Također fluentnost kao sposobnost usmjeravanja različitih pristupa nekom problemu, kao mogućnost sagledavanja problema iz različitih perspektiva. Važna je i originalnost kao sposobnost pronalaženja izvornog, novog odgovora koji omogućuje snalaženje u novim problemskim situacijama. Važno je da u razvijanju kreativnosti učitelj posjeduje znatiželju pod kojom se podrazumijeva njegova sposobnost da ohrabruje učenike da samouvjereno postavljaju pitanja i traže informacije o nekoj situaciji, problemu. U donošenju i traženju brojnih alternativa važna je i kompleksnost. Također, od učitelja se očekuje i da preuzme rizik u smislu postavljanja pretpostavki kao njegova izlaganja (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Razvoj kreativnosti učenika je moguć ponajviše u izvannastavnim aktivnostima gdje učenici u interesnim skupinama imaju mogućnost sukonstrukcije kurikuluma, kreiranje i izvedbu odgojno-obrazovnog rada, te mogućnost odabira načina evaluacije. Uključenošću u organizaciju izvannastavnih aktivnosti, učenici postaju intrinzično motivirani, te zadovoljniji (Košet, 2016, 14).

7.4. Važnost suradničkog učenja u izvannastavnim aktivnostima

Suradničko ili kooperativno učenje je učenje u kojem su svi učenici u timu jednako važni i to im predstavlja zadovoljstvo. Suradničko učenje odvija se u socijalnoj skupini. To je skupina koju povezuju zajedničke potrebe i ciljevi. Rad u odgojno-obrazovnim skupinama u izvannastavnim aktivnostima pozitivno djeluje na samopouzdanje i solidarnost. Jedan od razloga koji podupiru prisutnost suradničkog učenja u školi jest i taj da nije poželjno razdvajati socijalni i intelektualni razvoj djece. Te dvije dimenzije razvoja integriraju se u suradničkome učenju. U izvannastavnim aktivnostima, u kojima se provodi suradničko učenje, učenici različitih sposobnosti uče se brinuti jedni za druge i učiti jedni od drugih. Učitelj ima mogućnost poticati djecu da svoje znanje uobliče tako da ih druga djeca mogu razumjeti i s njima razgovarati (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, 159).

Skupni rad ima različite prednosti. Pomoću njega djeca uče međusobno se družiti u okruženju gdje vršnjaci mogu jedni drugima pomoći i gdje mogu osvijestiti vlastite i tuđe snage i slabosti. Djeca bolje shvaćaju kad nešto moraju objasniti drugima, a dobivaju priliku poučavati i učiti (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, prema Desforges, 2001). Suradničkim se učenjem učenicima omogućuje sudjelovanje u raspravama, preuzimanje odgovornosti za svoj udio rada i kritičko mišljenje (Mlinarević, Brust Nemet, 2012, prema Buljubašić-Kuzmanović, 2003).

U suradničkom učenju prisutna je stalna interakcija među učenicima, ali i između učenika i učitelja s ciljem stjecanja novih spoznaja i iskustava. Da bi izmjena informacija i učenja bila učinkovita, potrebno je pozitivno i motivirajuće ozračje u kojem će osobnost svakog učenika doći do punog izražaja neovisno o različitosti. To pak znači da svatko može napredovati i razvijati se u skladu sa svojim mogućnostima. Da bi učenje i poučavanje bilo uspješnije i učinkovitije ono mora biti zanimljivo i raznovrsno, a upravo suradničko učenje obiluje raznovrsnošću u radu (Kadum-Bošnjak, 2012, prema Romić, 2011). Suradničko učenje vrlo je učinkovito kod ponavljanja i uvježbavanja nastavnih sadržaja i pritom učiteljima takav način rada ne predstavlja problem. Međutim, učiteljima poseban problem predstavlja kako suradničko učenje svrhovito rabiti pri obradi nastavnih sadržaja. Kako bi se olakšalo učiteljima, Kadum-Bošnjak (2012, prema Jensen, 2003) izložila je proces u deset koraka koji pruža jedinstveni plan za uspjeh suradničkog učenja pri obradi nastavnih sadržaja. Koraci koji su sastavnica toga procesa jesu:

1. sadržaj – definirati cilj i zadatke nastavne jedinice, te kod učenika izazvati znatiželju,
2. objašnjavanje zadatka – članovima (učenicima) suradničkih skupina valja objasniti zadatak, dati konkretne, učinkovite upute, te iznijeti svoja očekivanja,
3. sam „trenutak“ – provjeriti imaju li učenici pitanja, te ih pustiti da razmišljaju o zadatku kako bi mogli doći do rješenja problema,
4. usmjeriti na suradnju – učenike upućivati na suradnički odnos unutar skupine, ukazivati na važnost suradnje,
5. započeti skupni rad – ne smije izostati pozitivan i logički poticaj, ali mora biti u granicama mogućeg, tj. intervencija učitelja mora biti minimalna,
6. skupne izjave – izjave o tome kako proces u skupini može poboljšati i razviti školske i socijalne sposobnosti,
7. učenici međusobno dijele školske i socijalne sposobnosti – učenici u razgovoru i interakciji s drugim učenicima članovima skupine iznose vlastita iskustva i osjećaje glede suradničkog učenja i što su tijekom suradničkog rada naučili,
8. učitelj s učenicima dijeli školska i suradnička iskustva – učitelj upućuje učenicima svoja zapažanja o suradničkom učenju, ukazuje na njihovu suradnju i ponašanje tijekom zajedničkog rada,
9. zaključni razgovor i završetak – omogućiti učenicima da iznesu svoja iskustva vezana uz suradničko učenje, te provjeriti individualnu odgovornost unutar skupine tijekom suradničkog učenja,
10. potrebno je čestitati učenicima uz pljesak – na uspješnom suradničkom učenju učenicima treba čestitati i poželjno je tu čestitku popratiti pljeskom.

Košeto (2016, prema Romić, 2012) navodi pet jednako važnih sastavnica suradničkog učenja. Te sastavnice su: pozitivna međuzavisnost, izravna interakcija učenika koja podrazumijeva međusobno komuniciranje i surađivanje učenika u rješavanju zadataka, te pomaganje i podučavanje drugih. Sljedeća sastavnica je individualna i skupna odgovornost učenika koja dovodi do uspjeha, zatim suradnička umijeća učenika. Umijeća koja se odaberu za poučavanje ovise o dobi i interesu učenika. Posljednja sastavnica predstavlja grupno procesuiranje, gdje skupnom diskusijom učenici procjenjuju kvalitetu rada u zadatku, i ponašanje unutar skupine.

Brojne su prednosti sudjelovanja u suradničkom učenju. Neki od njih su bolji uspjeh i produljeno upamćivanje, češće razmišljanje višega reda te dublje razumijevanje i kritičko mišljenje. Učenici su suradničkim učenjem više usredotočeni na rad u odjelu te vlada manje nediscipline. Ono što je izrazito važno je da učenici prilikom sudjelovanja u suradničkom učenju uče djelovati u zajednici, razvijaju sposobnost da razne situacije promotre iz tuđe perspektive, a samim time postaju i pozitivniji, tolerantniji što utječe i na njihov bolji odnos s vršnjacima. Suradničko učenje pogodno je za povećanje društvenih kompetencija, što utječe na bolju prilagodbu učenika na nove životne okolnosti, ali i na veću društvenu podršku. Učenici razvijaju bolji odnos prema samome sebi, prema učiteljima, predmetima učenju i školi (Košet, 2016, prema Cota Bekavac, 2005). Učenici postaju odgovorni za svoje učenje, rade i uče u suradnji s drugima pripremajući se za cjeloživotno učenje (Mlinarević, Brust Nemet, 2012).

8. ULOGA UČITELJA U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA

Slobodno vrijeme je kao glazbeni orkestar. Ako ga vodi i predvodi dobar dirigent, on dobro svira i, obrnuto, ako nema dirigenta, tada je orkestar neusklađen i nesimfoničan (Plenković, 1997). Vidulin-Orbanić (2008) smatra da učitelji trebaju omogućiti učenicima iskazivanje svojih potreba i želja pri pripremanju sadržaja izvannastavnih aktivnosti, poticati na dobar rad, omogućiti učenicima aktivno i samostalno demonstriranje sadržaja i korištenje stečenim znanjima odnosno voditi ih prema optimalnom individualnom razvoju.

Cindrić (1992) govori o tome kako je uloga učitelja u izvannastavnim aktivnostima izuzetno važna. Pored animiranja učenika, individualiziranja programa, vođenja i poticanja, on mora nastojati zadovoljiti višestruke interese učenika koji u mlađoj školskoj dobi u većine još nisu izdiferencirani i dosta su nestalni. Stoga skupine trebaju biti vrlo fleksibilna sastava i programa. Prilagođavanjem propisanih, tj. „službenih“ načina ponašanja u skupini, učenici i voditelji s više će zanosa, spontanosti, kreativnosti i radosti ostvarivati svoje predviđene programe. Nadalje tvrdi kako učitelj mora biti svjestan činjenice da se iskustva i modele rada iz nastavne prakse ne bi smjelo prenositi u izvannastavnu odgojno-obrazovnu praksu, već bi, nasuprot tomu, sve ono što se pokazalo pozitivnim u izvannastavnim aktivnostima trebalo na pogodan način primjenjivati u nastavi (sloboda izražavanja, individualizacija, subjektivnost učenika, demokratičnost odnosa, topla i vedra radna klima, radost stvaranja, održavanje stalne motiviranosti za rad itd.).

Da bi se postigla zadovoljavajuća motivacijska „klima“, nastavnik mora usavršavati motivacijska sredstva i pružati široke mogućnosti za zadovoljavanje interesa učenika (Košeto, 2016, prema Vrcelj, 1996). Učitelj određenu izvannastavnu aktivnost namjenjuje skupini učenika tako što prvo izrađuje planiranu i unaprijed utvrđenu koncepciju izvannastavnih aktivnosti. Ta se koncepcija izrađuje svjesno i prema osobnom znanju, kreativnosti i vještinama učitelja. Da bi se ostvarili u oblikovanju i izvođenju izvannastavnih aktivnosti učitelju je potrebna potpora škole; komunikacijska, materijalna, prostorna i vremenska. Od učitelja- voditelja izvannastavnih aktivnosti očekuje se da zna definirati ciljeve, metode, socijalne oblike rada, te da ima umijeće u odabiru materijalnih sredstava potrebnih za izvođenje određenoga programa izvannastavne aktivnosti. S pedagoško-didaktičkoga stajališta od učitelja se očekuje da bude pokretač i organizator u izvođenju izvannastavnih aktivnosti, da bude dijagnostičar koji otkriva najizraženije učenikove sposobnosti, te da se usredotoči na svoje djelovanje. Učitelj mora biti i demokratski rukovoditelj koji vodi i savjetuje učenike. Mora biti i kreator sklon istraživanju, eksperimentiranju, usvajanju vještina i metoda koje unaprjeđuju njegovo pedagoško, didaktičko i metodičko djelovanje. Ono što je najvažnije, učitelj mora imati sklonosti i mogućnosti za ostvarivanje točno određenoga programa izvannastavnih aktivnosti (Košeto, 2016, prema Jurić, 2008). Elementarna zadaća, ali i imperativ uspješnosti djelovanja suvremenog učitelja njegova je sposobnost da školu učini sredinom u kojoj su učenici sretni, gdje doživljavaju pozitivna iskustva, ali i mjesto u kojoj uče na njima prihvatljiv, istraživački i suradnički način. On je odgojitelj, medijator i socijalni integrator, a njegovo djelovanje mora biti usmjereno prema pomaganju učenika, dogovaranju, organizaciji, poticanju, savjetovanju i ohrabrenju (Zrilić, Košta, 2009, prema Previšić, 2003).

Učitelj se treba konstantno usavršavati kako bi omogućio djeci što bolju provedbu izvannastavnih aktivnosti i vrlo je važno da to rado čini. Djeca osjete taj pozitivizam i energiju učitelja koji vodi te aktivnosti. Tada i oni s veseljem rade ono što žele i naravno time izrastu u sretne i ispunjene ljude koji se rado razvijaju i usavršavaju. To su vidjeli od učitelja i taj trud i ustrajnost su usađeni u njih od „malih nogu“.

9. VRJEDNOVANJE U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA

U izvannastavnim aktivnostima primjenjuje se skupno vrjednovanje, ali i pripremanje učenika za individualno vrjednovanje i samovrjednovanje. Učitelj izvannastavnih aktivnosti u vrjednovanju učenikova rada i rezultata osmišljava vrijednosna načela i načine procjenjivanja. On pritom uključuje sve učenike u procjenjivanje, i učenicima objašnjava vrijednosna načela (kriterije) vrjednovanja. Učenici uvijek trebaju znati što se od njih očekuje (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Vrjednovanje i samovrjednovanje škole povezani su s pojmom učinkovitosti, tj. s njezinom raščlambom, kritičkim pristupom i načinom njezina određivanja (Tot, 2013, 272). Prema NOK-u (2011) samovrjednovanje predstavlja proces trajnog praćenja, analiziranja i procjenjivanja rada odgojno- obrazovne ustanove i svih čimbenika koji ju takvom čine, a provode ga škole. Ono polazi od pretpostavke da pojedinci koji sudjeluju u radu neke odgojno obrazovne ustanove, najbolje ju i poznaju, te da mogu utvrditi njezine pozitivne i negativne strane. Zajedničkim djelovanjem učenika i učitelja uključenih u rad izvannastavnih aktivnosti mogu se utvrditi i ostvariti ciljevi bitni za unapređenje kvalitete rada. U proces samovrjednovanja rada izvannastavnih aktivnosti (ovisno o sadržajima i projektima) poželjno je još uključiti ostale djelatnike škole, roditelje, predstavnike lokalne zajednice, stručne službe i ostale čija će mišljenja doprinijeti poboljšanju kvalitete rada izvannastavnih aktivnosti. Samovrjednovanje doprinosi cjelovitom razvoju svakog pojedinog učenika čime doprinosi kvaliteti rada odgojno obrazovne ustanove, te u konačnici kvaliteti odgojno obrazovnog sustava.

Vrjednovanjem izvannastavnih aktivnosti nastoji dobiti pokazatelje o tome koliko je proces bio uspješan, koliko smo ostvarili postavljene zadatke, koji su se problemi pojavili te kako poboljšati postojeću situaciju. Vrjednovanje u izvannastavnim aktivnostima moguće je provesti formativnom svrhom vrednovanja kojoj je osnovni cilj i funkcija da utvrdi stupanj do kojeg su određeni zadaci nastave realizirani, ali i oni koje učenici nisu ovladali. Voditelj izvannastavnih aktivnosti na kraju odgojno-obrazovnoga procesa ima svoje viđenje uspješnosti ili neuspješnosti procesa, ali posebice važni pokazatelji dolaze od učenika. Voditelji izvannastavnih aktivnosti mogu sudjelujući promatrati aktivnost pojedine skupine i pojedinoga učenika, pri tome može se koristiti i protokolima. Za formativno vrjednovanje vlastite nastave mogu pomoći i audio i video snimke, ali i kritički prijatelji. Danas postoje mnogobrojni postupci koji omogućavaju učenicima da na kraju nastave obave njezino vrjednovanje. Za ove postupke važno je da su jednostavni za primjenu, da ne traže mnogo

vremena te da ih učitelj i učenici mogu jednostavno analizirati. Neki od zanimljivijih obrazaca za vrjednovanje su: lista osjećaja, krivulja raspoloženja, evaluacijski krug, mikrofon, reporteri, pisma iz budućnosti, semantički diferencijali, upitnici poticanja, sumativno vrjednovanje, drvo uspjeha itd. (Mlinarević, Brust Nemet, 2012). Dalje, vrjednovanje i samovrjednovanje izvannastavnih aktivnosti pripomaže boljem uvidu u postojeće stanje, te ukazuje na potrebu za uvođenjem promjena u rad. S obzirom da se interesi učenika mijenjaju, te da ih u različitoj dobi privlače različiti sadržaji, metode i oblici rada, neophodno je kontinuirano vrjednovati rad izvannastavnih aktivnosti, te težiti ka njihovom poboljšanju i unaprjeđenju.

10. SURADNJA RODITELJA I ŠKOLE U IZVANNASTAVNIM AKTIVNOSTIMA

Kad suradnju promatramo i o njoj promišljamo općenito, tada pod suradnjom najčešće razumijevamo sposobnost da se nekome prilagodimo, da prema potrebi nekoga oponašamo, da nađemo svoje mjesto te da pravimo kompromise, da budemo sudionici i suučesnici, kompanjoni, suvlasnici i suradnici (Kolak, 2006, prema Klaić, 1990, Jull, 1995).

U odgojno obrazovnim aktivnostima, danas uz školu sudjeluje obitelj koja je specifična socijalna grupa, koja se razlikuje od ostalih socijalnih formi (grupa) jer u njoj dijete stječe prva emocionalna, intelektualna, socijalna i druga iskustva (Košeto, 2016, prema Vrcelj, 2000).

Mlinarević i Brust Nemet (2012) tvrde kako se u školama konstantno traga i promišlja kako uspostaviti bolju, kvalitetniju i učinkovitiju suradnju, koje forme i oblike rada primijeniti da bi suradnja, partnerski odnos pružio novu kvalitetu.

Roditelji mogu inicirati, sukladno željama djece, pojedine izvannastavne aktivnosti. Jedna od temeljnih aktivnosti sudjelovanja roditelja u životu škole, je uloga roditelja u pružanju podrške u učenju svojoj djeci, na taj način oni izravno utječu na njihove uspjehe. Pedagoški rad s roditeljima predstavlja vrlo složenu i kreativnu aktivnost koja se stalno razvija, obogaćuje i mijenja u korist razvoja učenika. Kroz rad u izvannastavnim aktivnostima moguće je osmišljavati događanja u koja bi učenici uključili i svoje roditelje, te na taj način i više vremena provodili zajedno. Roditelje je moguće uključiti u humanitarni i volonterski rad, radne aktivnosti, društvene igre, tradicionalne aktivnosti itd. Kroz izvannastavne aktivnosti

važno je poticati i roditelje za aktivno uključivanje u aktivnosti u kojima će pronaći smisao i zadovoljstvo, zajedno sa svojom djecom te na taj način postati dio školske kulture. Umreženost škole s roditeljima doprinosi njezinoj kvaliteti, ali i prepoznatljivošću u društvu. O suradnji roditelja i škole – kroz rad u izvannastavnim aktivnostima ne govori se mnogo. S obzirom na značajan utjecaj roditelja na učenike, daljnja istraživanja potrebno je usmjeriti na utjecaj roditelja na djecu - učenike, na njihov odabir pojedinih aktivnost, te pružanju podrške u sudjelovanju u istom. (Košeto, 2016,18, 19)

Roditelji i učitelji surađuju za dobrobit djeteta, a cilj je stvaranje povoljnih uvjeta u školi i obitelji za njegov cjelokupni razvoj. Roditelji i učitelji bi trebali uspostaviti dijalog koji će dovesti do izrade projekta razvoja i napredovanja svakog pojedinog učenika. Zajedničkom aktivnošću oni trebaju pridonijeti:

- boljem školskom uspjehu učenika
- buđenju zanimanja roditelja za odgoj
- boljem razumijevanju školskog rada
- obrazovanju roditelja za odgojnu funkciju
- boljoj komunikaciji i interakciji između učenika, roditelja i učitelja
- većoj povezanosti škole i šire društvene zajednice (Kolak, 2006, prema Maleš, 1994).

11. NOVI POGLEDI NA IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI

Napredak u provedbi organiziranih slobodnih aktivnosti moguć je ako su ostvarena četiri kriterija: trenutačni praktični dosezi, istraživanje fenomena izvannastavnih aktivnosti, generiranje novog teorijskog predloška, praktična provjera modela. Trenutačni praktični dosezi prikazuju utvrđene modele realizacije izvannastavnih aktivnosti, slijedi analiza rezultata istraživanja, interpretacija i sinteza kojima se prikazuje trenutačno stanje i upućuje na mogućnosti njihova osuvremenjivanja te, na osnovi navedenog oblikuju teorijski konstrukti o koncipiranju izvannastavnih aktivnosti i ti se modeli provjeravaju u praksi. Praksa upozorava na (uspješne) radove učenika u različitim interesnim područjima izvannastavnih aktivnosti koji tako iskazuju osobnu inovativnost i stvaralačku ekspresiju, a u tom procesu napreduju prema vlastitim sklonostima i stječu nove (kompetencije). Učenik se ostvaruje kao

pojedinaac i kao član društvene zajednice; potiče se njegov razvoj u stručnog i kompetentnog pojedinca, a razvija se i njegova ljudska, socijalna i interpersonalna strana osobnosti. Pri razmatranju problematike izvannastavnih aktivnosti valja početi od praktičnih dosega koji su (ne)vidljivi, istražiti i analizirati prednosti i nedostatke provedbe aktivnosti te ponuditi novu teorijsku okosnicu koja će se moći praktično provoditi i tako osigurati njihova budućnost i perspektiva. Sadašnje stanje treba poznavati kako bismo mogli planirati daljnji tijek organizacije i provedbe izvannastavnih aktivnosti te ponuditi nove ideje i poglede kojima bi se one osuvremenile i postale zanimljive većem broju učenika. Svaka promjena i (drukčija) vizija škole, nastavnih i izvannastavnih aktivnosti, rezultat je vremena, društvenoga i političkoga nasljeđa, ali i promišljanja veze čovjeka i odgoja. Promjene neposredno utječu na sve školske sudionike, pojedinačno i kolektivno i očituju se u promjeni samoga sebe, ali i društva. Na njih utječu težnje pojedinaca i ustanova, njihova sposobnost promišljanja i razumijevanje širih sustava koji čine sastavni dio školskog okružja (Pejić Papak, Vidulin, 2016,154,155).

Nadalje tvrde kako u viziji kakvu školu trebamo valja istaknuti i važnu ulogu izvannastavnih aktivnosti jer njima učenici ostvaruju svoj maksimum i zato je iznimno važna bolja promidžba i kvalitetan rad u izvannastavnim aktivnostima. Temeljni su današnji problemi: problem norme, prostornih i materijalnih uvjeta, neangažiranosti resornog ministarstva, staromodnost aktivnosti, nedostatak novca, nedovoljan broj stručnog usavršavanja, nepriznavanje važnosti rada voditelja, nemotiviranost učenika.

Budućnost izvannastavnih aktivnosti ovisi o kreativnosti, entuzijazmu i profesionalnosti voditelja kao pokretača svih aktivnosti. Učitelj, kao voditelj aktivnosti treba imati jasnu viziju koju aktivnost može uspješno realizirati, koji sadržaj ponuditi učenicima, kako posredovati znanja i vještine, gdje i kako javno prezentirati rad učenika. Kako bi se entuzijazam učitelja u radu aktivnosti ne samo poticao nego i zadržao, važno je voditeljima osigurati potporu škole, izvanškolskih organizacija, Agencije, Ministarstva te im omogućiti kvalitetno stručno usavršavanje. Uz učitelja, učenik treba aktivno sudjelovati u zajedničkom radu, savjesno pristupati svojim obvezama i dijeliti odgovornost za konačan rad. U tom procesu zajedničkog stvaranja, osim znanja i razvoja umijeća, učenik stječe određene navike, mijenja se njegov pogled na svijet i društveni život; postaje samostalna i odgovorna osoba. Tek kad se ostvare navedene težnje učitelja i učenika, moći ćemo govoriti o uspješnom provođenju izvannastavnih aktivnosti, dobrim ishodima i ispunjenoj odgojnoj i socijalnoj zadaći škole.

Osluškiivanjem i prepoznavanjem učenikovih interesa, shvaćanjem i prihvaćanjem internetske generacije odrasle uz Facebook i Twitter, učitelji trebaju naći način i sadržaje zadovoljavanja njihovih interesa, obogaćivanja njihova svijeta, unoseći u izvannastavni rad prikladne sadržaje koji će utjecati na njihovu opću kulturu i pomoći im u stvaranju životne filozofije. Nadalje, budućnost izvannastavnih aktivnosti ovisi o nastavnoj tehnologiji, nastavnom radu koji treba osuvremeniti i kojemu valja pristupiti korelativno, projektno, istraživački i interdisciplinarno. Valja biti spreman za nove, smjele i neobične prijedloge učenika, pažljivo ih proučiti i, ako zadovoljavaju, uključiti ih u aktivnost (Pejić Papak, Vidulin, 2016, 157,161, 164).

12. METODOLOGIJA

12.1. Cilj istraživanja

Cilj je ovog rada ispitati stavove učenika razredne nastave (trećih i četvrtih razreda) o izvannastavnim aktivnostima u njihovoj školi.

Zadatci istraživanja:

- Proučiti literaturu o izvannastavnim aktivnostima,
- Ukazati na važnost izvannastavnih aktivnosti kao kvalitetno provedenog slobodnog vremena te važnost uvažavanja učenikovih interesa,
- Sastaviti instrument pomoću kojeg će se izvršiti istraživanje,
- Otkriti jesu li učenici razredne nastave zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti,
- Utvrditi tip i broj izvannastavnih aktivnosti u kojima učenici sudjeluju,
- Otkriti sudjeluju li radije djevojčice u izvannastavnim aktivnostima ,
- Istražiti zašto se uključuju u izvannastavne aktivnosti ,
- Provjeriti postoji li razlika u radu učitelja tijekom redovne nastave i rada u izvannastavnim aktivnostima,
- Ispitati potrebe učenika za uvođenje novih izvannastavnih aktivnosti.

12.2. Hipoteze

Hipoteze su istraživanja sljedeće:

H1: Učenici razredne nastave nisu zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti.

H2: Djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima nego dječaci.

H3: Učenici razredne nastave se uključuju u izvannastavne aktivnosti najviše zbog zanimljivosti tih aktivnosti.

H4: Rad učitelja tijekom redovne nastave i rad u izvannastavnim aktivnostima uglavnom nisu slični.

12.3. Uzorak

Uzorak istraživanja čine učenici trećih i četvrtih razreda osnovnih škola s područja Vukovarsko-srijemske i Osječko-baranjske županije. U istraživanju su sudjelovali ispitanici dviju škola iz ruralnih sredina (iz Drenovaca i Soljani) te dviju škola iz urbanih sredina (iz Osijeka i Županje (dva odjeljenja trećeg razreda)). Za interpretaciju rezultata koriste se samo odgovori onih učenika koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima. Od ukupno 54 učenika trećih i četvrtih razreda u ruralnim sredinama (Drenovci (37) i Soljani (25)) u izvannastavnim aktivnostima sudjeluje 46 učenika. U Drenovcima 29 učenika, a u Soljanima 17. Dok u urbanim sredinama (Osijek (75) i Županja (31)) od ukupno 106 učenika sudjeluje 61 učenika. U Osijeku 40 učenika, a u Županji 21.

U ovom istraživanju sudjelovalo je ukupno 107 ispitanika. To je 63, 69% učenika od ukupnog broja učenika (168) trećih i četvrtih razreda tih škola u kojima se provelo istraživanje.

12.4. Instrumenti

U ovom istraživanju, za prikupljanje podataka, provelo se anketiranje koje je anonimno. Anketa sadrži šesnaest pitanja. Od tih pitanja četiri su otvorenog tipa, sedam pitanja zatvorenog tipa i pet pitanja kombiniranog tipa. Rezultati ankete omogućit će provjeru zadanih hipoteza.

Anketa je preuzeta od Mlinarević, Brust Nemet (2012).

12.5. Postupak prikupljanja podataka

Prije prikupljanja podataka o stavovima učenika razredne nastave o izvannastavnim aktivnostima, dobila se suglasnost za sudjelovanje djece u ovom istraživanju. Nakon dobivene suglasnosti provelo se anketiranje u dvjema školama iz ruralnih sredina (Drenovci i Soljani) i dvjema iz urbanih sredina (Osijek i Županja). Prikupljeni podatci su analizirani i obrađeni u programu TIBCO Statistica, Version 13.3.

13. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I RASPRAVA

13.1. Zadovoljstvo učenika izborom izvannastavnih aktivnosti

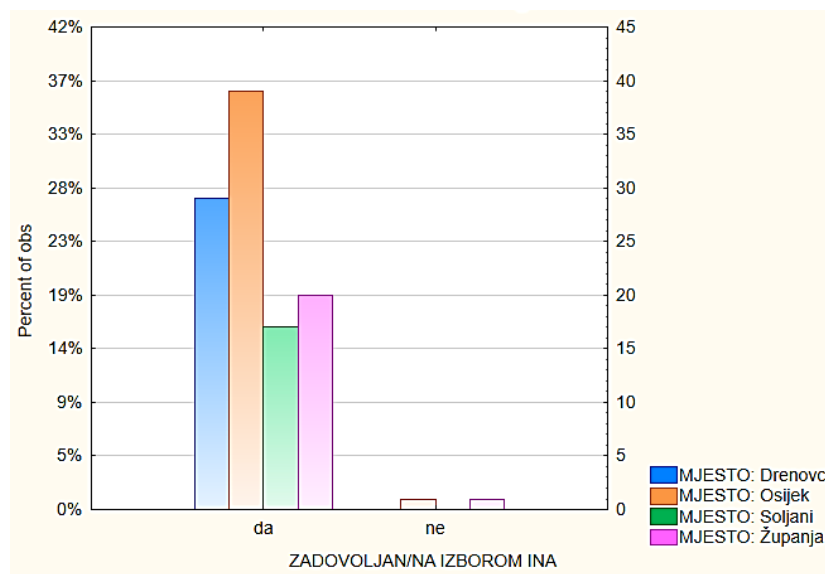
Pretpostavka je da učenici nisu zadovoljni izvannastavnim aktivnostima jer uglavnom učitelji biraju koje će izvannastavne aktivnosti provoditi te je oprema uglavnom oskudna ukoliko sami nešto ne osmisle i izrade. To je pretpostavljeno prema dosadašnjem iskustvu.

Prema rezultatima ovog istraživanja od ukupno 107 ispitanika izborom izvannastavnih aktivnosti zadovoljno je 105 ispitanika (98,13 %), a nisu zadovoljna izborom izvannastavnih aktivnosti samo 2 ispitanika (1,87 %) što je vidljivo u tablici 1. To je doista vrlo velik broj zadovoljnih učenika.

Tablica 1. Zadovoljstvo učenika izvannastavnim aktivnostima

Category	All Groups Frequency table: ZADOVOLJAN/NA IZBOROM INA			
	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
da	105	105	98,13084	98,1308
ne	2	107	1,86916	100,0000
Missing	0	107	0,00000	100,0000

Iz Grafikona 1. može se zaključiti da su u ruralnim sredinama (Drenovci i Soljani) svi učenici zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti, a u urbanim sredinama su dva učenika nezadovoljna, jedan u Osijeku i jedan u Županji što se može utvrditi iz grafikona 1. Vidljivo je da su djeca iz ruralnih područja malo zadovoljnija od onih iz urbanih. Navedenim rezultatima odbacujemo hipotezu **H1: Učenici razredne nastave nisu zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti.**

Grafikon 1. Zadovoljstvo učenika izborom izvannastavnih aktivnosti s obzirom na mjesto

Učenici su uvelike zadovoljni izvannastavnim aktivnostima. Prema mojem istraživanju 98,13 % ispitanika je zadovoljno izvannastavnim aktivnostima, a prema Mlinarević, Brust Nemet (2012) 88,4 % ispitanika. Vrlo je jasan napredak. U današnje vrijeme je više djece zadovoljno. Košeto (2016) je također zaključila iz svog istraživanja da je najviše učenika zadovoljno mogućnostima odabira izvannastavnih aktivnosti. Iz mog istraživanja je vidljiva mala promjena. Izbor izvannastavnih aktivnosti vjerojatno se poboljšao. Učenici su zadovoljniji jer se sada više drži do njihovih želja i potreba.

13.2. Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima (prema spolu)

Pretpostavlja se da djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima jer učiteljice uglavnom biraju izvannastavne aktivnosti koje one mogu izvoditi, a to su one koje više odgovaraju djevojčicama nego dječacima.

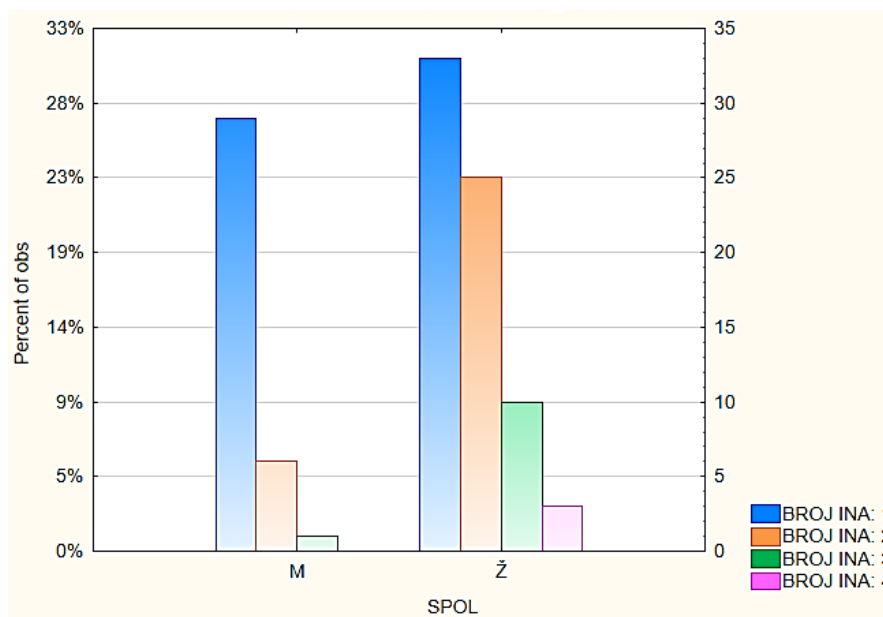
Od ukupno 107 ispitanika u izvannastavnim aktivnostima sudjeluje 71 djevojčica (66,36 %), a 36 dječaka (33,64 %), što je gotovo pa dvostruko manje, a to je vidljivo u tablici 2.

Tablica 2. Broj ispitanika uključenih u izvannastavne aktivnosti (prema spolu)

Frequency table: SPOL				
Category	Count	Cumulative Count	Percent	Cumulative Percent
M	36	36	33,64486	33,6449
Ž	71	107	66,35514	100,0000
Missing	0	107	0,00000	100,0000

Prema analizi rezultata istraživanja najveći broj izvannastavnih aktivnosti u koje je uključen učenik je četiri. Dječaci uglavnom sudjeluju u manjem broju izvannastavnih aktivnosti, dvadeset i devet (80,56 %) dječaka sudjeluje u samo jednoj, šest (16,67 %) dječaka u dvije i jedan (2,78 %) dječak u tri izvannastavne aktivnosti.

Trideset i tri (46,48 %) djevojčice sudjeluju u jednoj, dvadeset i pet (35,21 %) djevojčica u dvije, deset djevojčica (14,08 %) u tri i tri djevojčice (4,23 %) u četiri izvannastavne aktivnosti. Sve je to vidljivo u grafikonu 2. Vrlo je jasno pokazano da odabir izvannastavnih aktivnosti više poštuje interese djevojčica nego interese dječaka. Prema tim rezultatima prihvaćamo hipotezu **H2: Djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima nego dječaci.**

Grafikon 2. Sudjelovanje u izvannastavnim aktivnostima (prema spolu)

Prema istraživanju Martinčević (2010), kao i prema mom istraživanju, utvrđeno je da djevojčice više sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima nego dječaci. Šiljković i sur. (2007) također potvrđuju u svom istraživanju da djevojčice više sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima. Uz to Terzić (2015) isto potvrđuje da se u njezinom istraživanju pokazalo da

djevojčice redovitije pohađaju izvannastavne glazbene aktivnosti, da se više zalažu i aktivnije sudjeluju na aktivnostima nego dječaci.

13.3. Uključivanje u izvannastavne aktivnosti radi zanimljivosti tih aktivnosti

Budući da djeca vole samo ono što im je zanimljivo, uvijek će odabrati nešto takvo. Pretpostavljeno je da se djeca uključuju u izvannastavne aktivnosti najviše radi zanimljivosti tih aktivnosti. Učenici su u anketi u svezi s tim mogli odabrati više odgovora.

Analizom rezultata istraživanja utvrđeno je da se 87 (81,31 %) učenika uključuje u izvannastavne aktivnosti zbog zanimljivosti pojedine aktivnosti, 26 (24,30 %) učenika jer ju vodi izvrstan voditelj, 12 (11,21 %) učenika radi preporuke roditelja, 9 (8,41 %) učenika radi preporuke učitelja, 8 (7,48 %) učenika zbog mogućnosti sudjelovanja u su-konstrukciji programa i odabiru sadržaja, 5 (4,67 %) učenika radi zabave, 2 (1,87) učenika radi natjecanja, 2 (1,87 %) učenika jer vole raditi, 1 (0,93 %) učenik da postane izvrstan sportaš, 1 učenik radi vježbanja, 1 učenik kako bi malo smršavio, 1 učenik zbog prijatelja. Veliki broj učenika je odabrao izvannastavne aktivnosti zbog zanimljivosti iste. To je bilo i očekivano jer svatko sebi bira neku aktivnost koja je zanimljiva, što ga zanima i zabavlja. Prema ovoj analizi rezultata prihvaćamo hipotezu **H3: Učenici razredne nastave se uključuju u izvannastavne aktivnosti najviše zbog zanimljivosti tih aktivnosti.**

Učenici se najviše uključuju u izvannastavne aktivnosti zbog zanimljivosti tih aktivnosti. To je utvrđeno u ovom istraživanju te istraživanju Košeto (2016). Istraživanje Mlinarević, Brust Nemet (2012) također potvrđuje da se učenici najviše uključuju u izvannastavne aktivnosti zbog njihove zanimljivosti. To je potvrđeno i u istraživanju Petković (2016). Prema Previšić (1987) učenici se uključuju najviše prema vlastitom interesu (56,23 %), a prema istraživanju Filipović (2008) učenici se najviše uključuju zbog dodatnog stjecanja znanja u pojedinom području (45 %). Prema Zrilić, Košta (2009) jedan od značajnih čimbenika uključenosti u slobodne aktivnosti je školski uspjeh. Nadalje u nižim razredima su odlični učenici u brojnim slučajevima na inicijativu učitelja uključeni u više aktivnosti, a učenici sa slabijim ocjenama se manje angažiraju uz argument da oni trebaju učiti. Uglavnom se u svim slučajevima učenici uključuju u ono što im je zanimljivo, što ih zanima. U rijetkim slučajevima se uključuje radi preporuke učitelja ili roditelja ili zbog nekog dr. razloga.

13.4. Rad učitelja tijekom redovne nastave i u izvannastavnim aktivnostima

Pretpostavlja se da postoji razlika u radu učitelja tijekom redovne nastave i radu u izvannastavnim aktivnostima. Učitelji su ti koji osmišljavaju program za izvannastavnu aktivnost stoga se može potpuno predati vlastitoj domišljatosti i kreativnosti. Zbog toga bi se rad u izvannastavnim aktivnostima trebao do neke mjere razlikovati od rada u redovnoj nastavi. Učenici bi se tijekom izvannastavnih aktivnosti trebali opustiti i zabaviti.

Prema analizi rezultata 81 (75,70 %) učenika tvrde da je rad učitelja tijekom redovne nastave i u izvannastavnim aktivnostima sličan, 18 (16,82 %) učenika tvrdi da je isti i 8 (7,48 %) učenika da se razlikuje (u kreativnosti, humoru, zahtjevnosti učiteljica, zabavi, glumi) što je vidljivo u tablici 3.

Tablica 3. Rad učitelja tijekom redovne nastave i rad u izvannastavnim aktivnostima

Category	Frequency table: RAD	
	Count	Percent
sličan	81	75,70093
isti	18	16,82243
razlikuje se	2	1,86916
razlikuje se (kreativnost)	1	0,93458
razlikuje se (humor)	1	0,93458
razlikuje se (učiteljice nisu toliko zahtjevne)	1	0,93458
razlikuje se (zabava)	1	0,93458
razlikuje se (po glumi)	2	1,86916
Missing	0	0,00000

Tim rezultatima odbacujemo hipotezu **H4: Rad učitelja tijekom redovne nastave i rad u izvannastavnim aktivnostima uglavnom nisu slični**. Veliki udio učenika je zaokružio da je ipak rad učitelja tijekom redovne nastave i u izvannastavnim aktivnostima dosta sličan. Učitelji kao da se boje biti fleksibilni, otvoreni i komunikativni kako ne bi izgubili autoritet (Zrilić, Košta, 2009, 170). Velika je mogućnost da je i to u pitanju, ali postoji mogućnost i da su učitelji kreativni i vrlo domišljati u redovnoj nastavi pa se rad u redovnoj nastavi ne razlikuje baš od rada u izvannastavnim aktivnostima.

Mali je postotak učenika (7,48 %) koji smatra da se rad razlikuje. Ukoliko se učenici budu osjećali kao da je sve isto u satima izvannastavnih aktivnosti i u redovnoj nastavi, neće imati motivaciju za takve aktivnosti. Poželjno je da se izvannastavne aktivnosti što više razlikuju od redovne nastave. Potrebno je mnogo više slobode, ispunjavanje djetetovih želja, razvoj talenata koje u redovnoj nastavi ne mogu dovoljno razvijati. Potrebno je još više radosti i

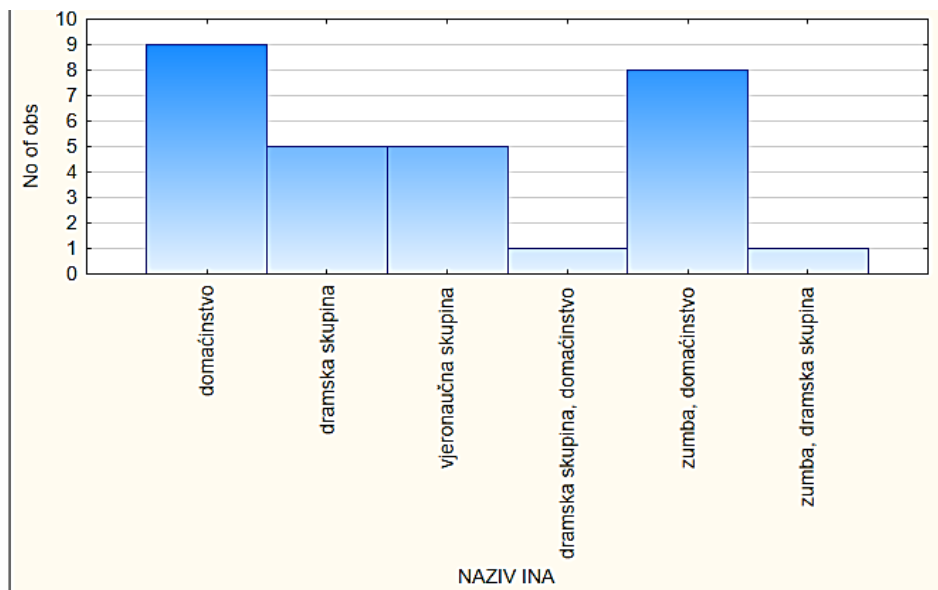
smijeha. Djeca nisu u školi samo kako bi nešto naučila i stekla znanje, ona su tu i kako bi se razvijala u zadovoljne i sretne ljude.

Rad učitelja tijekom redovne nastave i u izvannastavnim aktivnostima je u najvećoj mjeri sličan i prema istraživanjima Mlinarević, Brust (2009), Mlinarević, Brust Nemet (2012), Košeto (2016), Previšić (1987). U mom istraživanju je utvrđeno da je 75,70 % učenika potvrdilo da je rad sličan, što je doista mnogo. Mlinarević Brust Nemet (2012) tvrde da je iz ruralne sredine 73,9 % učenika reklo da je rad isti, a 58,3 % sličan, a iz urbane 26,1 % potvrdilo je da je rad isti, 41,7 % da je sličan. Tim istraživanjem pokazano je da je rad učitelja ipak malo napredniji u urbanim sredinama. Usporedimo li to s rezultatima Petković (2016) vidjet ćemo da je obrnuta situacija, učitelji su malo napredniji u ruralnoj sredini, 30,43 % učenika iz urbane sredine je reklo da je rad isti, a iz ruralne 20,20 %. Sve to ovisi o pojedinom učitelju. Mnogo više odgovora „razlikuje se“ bilo bi vrlo poželjno. Nadamo se pomaku u budućnosti, ali već sada treba raditi na poboljšanju.

13.5. Izbor izvannastavnih aktivnosti i uključenost

13.5.1. Drenovci

U Drenovcima postoje četiri izvannastavne aktivnosti: domaćinstvo, scensko-dramska skupina, zumba i vjeronaučna skupina. Samo u domaćinstvo uključeno je devet (31,02 %) učenika, osam (27,59 %) u domaćinstvo i zumbu, pet (17,24 %) u scensko dramsku skupinu, pet u vjeronaučnu skupinu, jedan (3,45 %) učenik u scensko- dramsku skupinu i domaćinstvo i jedan u zumbu i scensko- dramsku skupinu što se može vidjeti u Grafikonu 3.

Grafikon 3. Uključenost u izvannastavne aktivnosti u Drenovcima

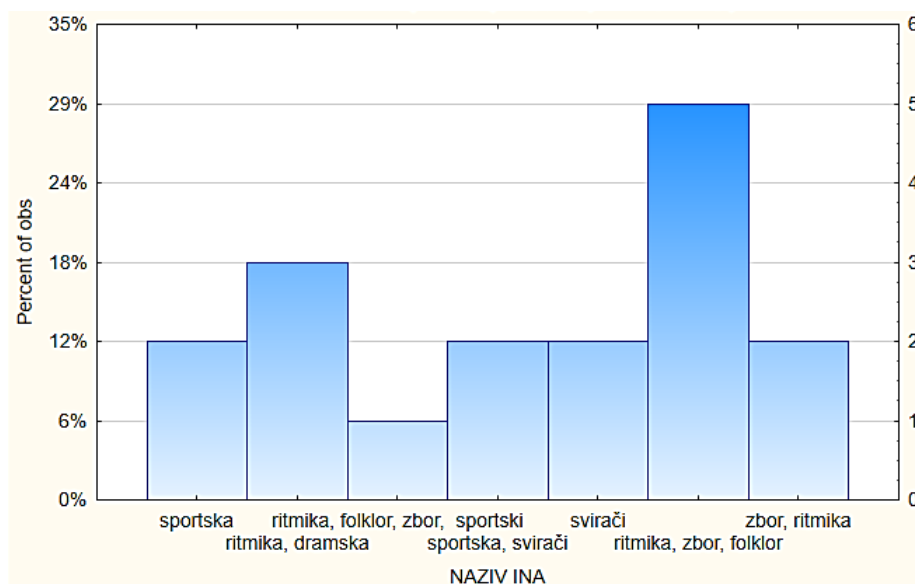
Dječaci ($f=12$) se najviše uključuju u domaćinstvo. Šest je dječaka uključeno u domaćinstvo što je 50 % od ukupnog broja dječaka među ispitanicima iz Drenovaca. Nakon toga slijedi vjeronaučna skupina u kojoj sudjeluje pet dječaka (41,67 %), dva dječaka u zumbi (16,67 %) i jedan u scensko dramskoj skupini (8,33 %).

Dok se djevojčice ($f=17$) najviše uključuju u domaćinstvo i to dvanaest djevojčica što je 70,59 % od ukupnog broja djevojčica među ispitanicima u Drenovcima. Osam djevojčica sudjeluje u zumbi (47,06 %) i šest u scensko-dramskoj skupini (35,29 %).

Iz ovih rezultata vidi se da se učenici vrlo rado uključuju u domaćinstvo. To je izvannastavna aktivnost koja se rijetko izvodi. Prema tome učenici vole isprobavati nešto novo i k tome zanimljivo.

13.5.2. Soljani

U Soljanima postoji šest izvannastavnih aktivnosti: ritmika, dramska skupina, zbor, sportska skupina, folklor, svirači. Pet učenika uključeno je u zbor, ritmiku i folklor (29,41 %), tri učenika u ritmiku i dramsku (17,65 %), samo u sportsku skupinu dva učenika (11,76 %), dva učenika u sportsku i svirače (11,76 %), dva učenika samo u svirače (11,76 %), dva učenika u zbor i ritmiku (11,76 %) i jedan učenik u ritmiku, folklor, zbor i sportsku (5,88 %). To je vidljivo u Grafikonu 4.

Grafikon 4. Uključenost u izvannastavne aktivnosti u Soljanima

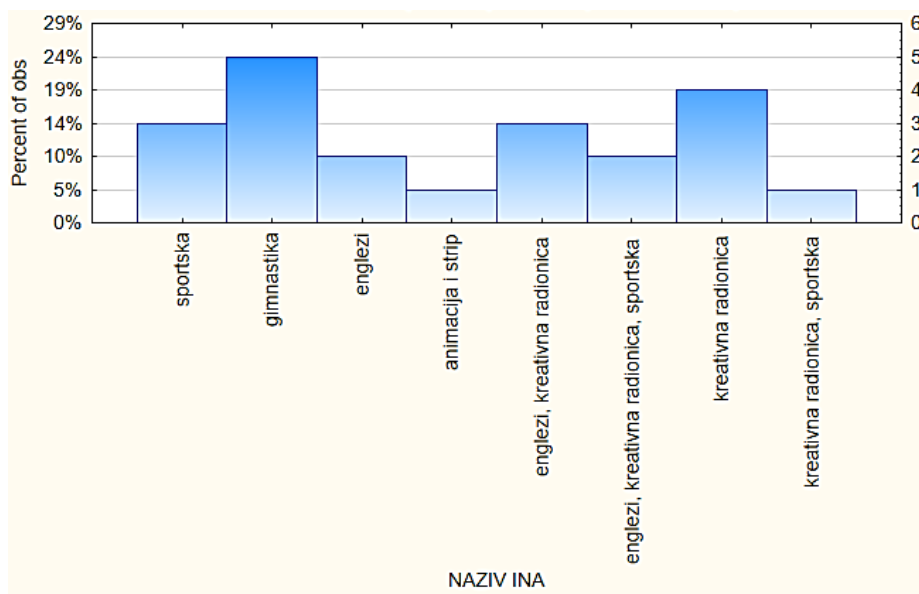
Dječaci (f=6) su uključeni u sportsku i svirače. U sportsku su uključena četiri dječaka (66,67 %) i u svirače četiri dječaka (66,67%).

Dok su djevojčice (f=11) najviše uključene u ritmiku i to svih jedanaest djevojčica (100 %), u zbor je uključeno osam djevojčica (72,73 %), u folklor šest djevojčica (54,55 %), u dramsku skupinu tri (27,27 %) i jedna u sportsku skupinu (9,09 %).

U ovom slučaju dječaci preferiraju samo sportsku skupinu i svirače, a djevojčice su u sve aktivnosti uključene osim u svirače.

13.5.3. Županja

U Županji postoji pet izvannastavnih aktivnosti: sportska skupina, englezi, animacija i strip, kreativna radionica, gimnastika. U gimnastiku je uključeno pet učenika (23,81 %), samo u kreativnu radionicu četiri učenika (19,05 %), samo u sportsku skupinu uključena su tri učenika (14,29 %), u kreativnu radionicu i engleze tri učenika (14,29 %), u engleze dva učenika (9,52 %), u engleze, kreativnu radionicu i sportsku dva učenika (9,52 %), jedan učenik u animaciju i strip (4,76 %), u kreativnu radionicu i sportsku jedan učenik (4,76 %) što se može vidjeti u Grafikonu 5.

Grafikon 5. Uključenost u izvannastavne aktivnosti u Županji

Dječaci ($f=6$) su uglavnom uključeni u sportsku skupinu. U sportskoj skupini sudjeluju tri dječaka (50 %), u englezima dva dječaka (33,33 %), u animaciji i stripu jedan dječak (16,67 %).

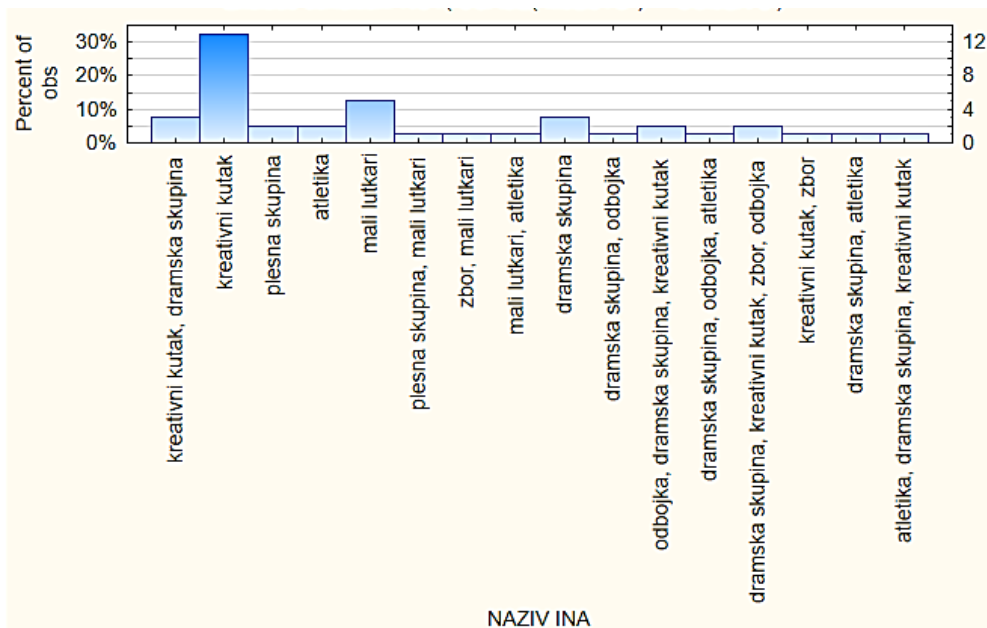
Djevojčice ($f=15$) se najviše uključuju u kreativnu radionicu i njih deset (66,67 %). Pet djevojčica je uključeno u engleze (33,33 %), pet djevojčica u gimnastiku (33,33 %) i tri u sportsku (20 %).

Iz ovih rezultata se vidi da dječaci najviše preferiraju sportsku skupinu, a djevojčice kreativnu radionicu, u koju je uključeno dosta djevojčica.

13.5.4. Osijek

U Osijeku postoji sedam izvannastavnih aktivnosti: kreativni kutak, dramska skupina, plesna skupina, atletika, mali lutkari, zbor, odbojka. U samo kreativni kutak uključeno je trinaest učenika (32,5 %), u samo male lutkare pet učenika (12,5 %), u kreativni kutak i dramsku skupinu uključena su tri učenika (7,5 %), u samo dramsku skupinu tri učenika (7,5 %), u samo plesnu skupinu dva učenika (5 %), u samo atletiku dva učenika (5 %), u odbojku, dramsku i kreativni kutak dva učenika (5 %), kreativni kutak i zbor dva učenika (5 %), u plesnu skupinu i male lutkare jedan učenik (2,5 %), u zbor i male lutkare jedna osoba (2,5 %), u atletiku i male lutkare također jedna osoba (2,5 %), u dramsku skupinu i odbojku jedan učenik (2,5 %), u odbojku dramsku i atletiku jedan učenik (2,5 %), u odbojku, dramsku, u kreativni kutak i

zbor jedan učenik (2,5 %), u dramsku i atletiku jedan učenik (2,5 %), u dramsku, atletiku i kreativni kutak jedan učenik (2,5 %). To se sve može vidjeti u Grafikonu 6.

Graf 6. Uključenost u izvannastavne aktivnosti u Osijeku

Dječaci ($f=12$) se najviše uključuju u kreativni kutak i to njih osam (66,67 %), šest u dramsku (50 %), jedan u atletiku (8,33%), jedan u odbojku (8,33 %).

Djevojčice ($f=28$) se najradije uključuju u kreativni kutak i to njih četrnaest (50 %). Osm je djevojčica uključeno u male lutkare (28,57 %), sedam djevojčica u dramsku (25 %), pet u odbojku (17,86 %), pet u atletiku (17,86 %), tri u plesnu skupinu (10,71 %), tri u zbor (10,71 %).

Prema ovim rezultatima jasno se vidi da kreativni kutak najviše zadovoljava interese i potrebe djevojčica i dječaka. Djeca vole kreativnost, stvaranje nečeg novog. U takvim aktivnostima se razvijaju i jačaju samopouzdanje.

Prema istraživanju Žunić (2015) u Splitu je najzastupljenija izvannastavna aktivnost likovna grupa (18), dok se manje izvode sportske aktivnosti (6). U istraživanju Mlinarević, Brust Nemet (2012) u Osijeku se učenici najviše uključuju u zbor (51,1 %), a nakon njih slijede sportske aktivnosti (25,9 %), a kao u Splitu utvrđeno je da se i u Zadarskoj županiji najmanje izvode sportske aktivnosti i to prema istraživanju Zrilić, Košta (2009). Isto to je utvrđeno i u ovom istraživanju, sportske su aktivnosti vrlo slabo zastupljene. U Drenovcima ih nema kao

izvannastavne aktivnosti, u Soljanima ih je 29,41 % uključeno u sportsku skupinu, u Osijeku imamo atletiku i odbojku u koje je uključeno 30 % učenika. Jedino je u Županji 52,38 % uključeno u sportske aktivnosti (sportska i gimnastika). Prema Košeto (2016) učenici Istarske i Primorsko-goranske županije najviše su uključeni u sportske aktivnosti. Šiljković i sur. (2007) su također utvrdili u svom istraživanju da je najveći broj ispitanika uključeno u sportske aktivnosti. Vidulin-Orbanić (2008) utvrdila je da su učenici u Taru najčešće uključeni u „KETZ“ područje (76,55%), to potvrđuje orijentiranost škole na ekološke programe i programe vezane uz zavičajnu tradiciju. Dok se učenici u Rovinju više bave športsko-zdravstveno-rekreacijskim područjem (58,46%). Prema istraživanju Juranić (2012) učenici najviše sudjeluju u zboru i likovnim radionicama. Terzić (2015) ističe da se najviše učenika iz Brodsko-posavske županije uključuje u orkestar (93 %).

Učenici se uključuju u one aktivnosti koje su predložene, od tih biraju sebi neke najzanimljivije koje bi mogle zadovoljiti njihove potrebe za zabavom. To ovisi o školi, hoće li omogućiti učenicima odabir izvannastavnih aktivnosti prema želji i interesima i nabaviti sav potreban pribor za to ili će provoditi samo one aktivnosti za koje imaju uvijete, bez obzira na dječje potrebe.

13.6. Predložene nove izvannastavne aktivnosti

Budući da se u školi ne može svima pojedinačno ugoditi, učenici imaju i neke svoje želje. Napisali su prijedloge izvannastavnih aktivnosti koje bi oni željeli, a ne provode se u školi. U obzir su uzeti svi ispitanici. Neki učenici nisu imali nikakav prijedlog i ukupno ih je trideset i šestero (33,64 %). Devet učenika je predložilo nogomet (8,41 %), osam učenika plesanje (7,48 %) pet učenika sviranje 4,67 %) četiri učenika rukomet (3,74 %), četiri košarku (3,74 %) i ostale predložene izvannastavne aktivnosti su utrka, rolanje, spretne ruke, mačevanje, plivanje, čuvari prirode, kreativnost, karate, radionica za crtanje, više sati tjelesnog, ruski sportovi, izrađivanje stvari od novina, kuglanje, vožnja biciklom i traktorom, kuhanje, glavomet, ragbi, šahovski klub, robotika, gluma, itd.

Prema Košeto (2016) u Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji 50 % ispitanika je predložilo izvannastavne aktivnosti dok je prema mojem istraživanju u Vukovarsko-srijemskoj i Osječko-baranjskoj 66,36 % ispitanika predložilo neke nove izvannastavne aktivnosti. Moguće je da su manje zadovoljni izvannastavnim aktivnostima, ali i da su

maštovitiji i kreativniji. Ne zna se točno. Iako su zadovoljni izvannastavnim aktivnostima u velikom broju su predložili nove. Škola bi trebala omogućiti djeci one izvannastavne aktivnosti koje je doista moguće provoditi uz trud da se nabavi sve što je za tu aktivnost potrebno. Učenici bi tada bili sretniji i zadovoljniji i u redovnoj nastavi. Nakon toga bi govorili da vole školu, a dosada bi bila strana za njih. Svaki čovjek na svijetu bio bi sretniji kada bi se barem upola više zadovoljile njegove potrebe (ljubav, sloboda, zabava, moć).

Provedenim istraživanjem dobili smo nekoliko bitnih rezultata. Jasno je prikazano da su učenici jako zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti i na temelju dobivenih rezultata smo odbacili hipotezu H1: Učenici razredne nastave nisu zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti. Nadalje smo dobili rezultate koji pokazuju da djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima. U dosta većem broju su uključene u izvannastavne aktivnosti i to vrlo vjerojatno jer su izvannastavne aktivnosti uglavnom prilagođene više njihovim interesima. Stoga smo prema tim rezultatima potvrdili hipotezu H2: Djevojčice radije sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima nego dječaci. Uz to točno je pretpostavljeno da se učenici najviše uključuju u izvannastavne aktivnosti zbog zanimljivosti tih aktivnosti te smo potvrdili i hipotezu H3: Učenici razredne nastave se uključuju u izvannastavne aktivnosti najviše zbog zanimljivosti tih aktivnosti. Jasno je da djeca neće sudjelovati u nečem što im nije zanimljivo i prilagođeno njihovim interesima. Nakon toga smo pretpostavili da postoji razlika u radu učitelja tijekom redovne nastave i radu u izvannastavnim aktivnostima. Ispostavilo se da je najviše učenika zaokružilo da je rad sličan, a najmanje ih je koji kažu da se rad razlikuje. To i nije poželjno da bude tako, no ne znamo točno razlog tome. S time smo odbacili hipotezu H4: Rad učitelja tijekom redovne nastave i rad u izvannastavnim aktivnostima uglavnom nisu slični.

Nadalje smo zaključili da su u Drenovcima djevojčice i dječaci najviše uključeni u domaćinstvo. U Soljanima su dječaci najviše uključeni u sportku skupinu i svirače, a djevojčice u ritmiku. U Županji dječaci najviše preferiraju sportsku skupinu, a djevojčice kreativnu radionicu. U Osijeku su i djevojčice i dječaci najviše uključeni u kreativni kutak. Uz to bi u većoj mjeri trebalo izvoditi sportske izvannastavne aktivnosti. Kod pitanja gdje su trebali predložiti neku izvannastavnu aktivnost koju bi željeli, dobili smo dosta i zanimljivih prijedloga (mačevanje, glavomet, robotika, ragbi, itd.). Učenici su uglavnom predložili sviranje i neke sportske aktivnosti.

Istraživanje bi svakako trebalo provesti i među starijim učenicima i među učiteljima i nastavnicima predmetne nastave kako bismo dobili više informacija. U tom slučaju bi istraživanje bilo potpunije i rezultati relevantniji. Kako bi istraživanje bilo još bolje mogli smo analizirati pripreve za izvannastavne aktivnosti. Time bi uvidjeli zašto je rad učitelja tijekom redovne nastave i izvannastavnih aktivnosti toliko sličan. Uz to bismo mogli vidjeti i kakve sve sadržaje učitelji nude djeci izvannastavnim aktivnostima. Poželjno bi bilo i u svakoj školi provesti sustavno promatranje učitelja i učenika tijekom rada u izvannastavnim aktivnostima. Tada bi nam svi odgovori bili mnogo jasniji.

Bez obzira što je u ovom istraživanju to izostavljeno, ono itekako može dati povratnu informaciju sadašnjim i budućim učiteljima koji rade ili se pripremaju za rad u izvannastavnim aktivnostima. Ovim istraživanjem bismo mogli potaknuti mijenjanje odabira izvannastavnih aktivnosti prema interesima i potrebama učenika. Njime bismo mogli i potaknuti učitelje da razmisle o izmjenama i poboljšanju rada u izvannastavnim aktivnostima. Time će se zadovoljiti potrebe suvremenih učenika jer bi se učitelji više posvetili njihovim potrebama i interesima.

14. ZAKLJUČAK

Izvannastavne aktivnosti su vrlo važne aktivnosti u odgojno-obrazovnim ustanovama. One daju priliku djeci da njihove želje budu prihvaćene. Njihove sposobnosti se još više razvijaju nego tijekom redovne nastave. Sloboda tijekom tih aktivnosti im otvara nove puteve i hrabri ih. Oni koji sudjeluju u izvannastavnim aktivnostima povezuju školu s ustanovom koja dopušta zabavu i slobodu jer je tijekom redovne nastave zabava ograničena. Više se raduju svakom polasku u školu, a time su i motiviraniji te uspješniji u ostvarivanju školskih obaveza. Stoga su izvannastavne aktivnosti vrlo važne za djetetov razvoj. Ukoliko učenici tijekom školovanja ne dobiju priliku da se dodatno razvijaju u izvannastavnim aktivnostima, veliki je to propust odgojno-obrazovne ustanove. Svaki čovjek ima neku posebnu sposobnost i ukoliko je ne razvija postoji mogućnost da na kraju nikada ne postigne ono što je mogao da se konstantno razvijao. Dovoljna briga o zadovoljavanju djetetovih interesa i potreba donosi radost, poslušnost i mir u razredu.

Provedeno istraživanje pokazalo je dovoljnu brigu za zadovoljavanjem učenikovih potreba, interesa i želja jer su gotovo svi učenici zadovoljni izborom izvannastavnih aktivnosti. Djevojčice se radije uključuju u izvannastavne aktivnosti nego dječaci. Moguće je da je to zbog toga što izvannastavne aktivnosti odabiru uglavnom učiteljice i zato te aktivnosti zanimaju više djevojčice. Utvrđeno je da se učenici uključuju u izvannastavne aktivnosti uglavnom zbog zanimljivosti tih aktivnosti. To daje do znanja da izbor izvannastavnih aktivnosti odgovara velikom broju učenika, njihove potrebe za zabavom uglavnom budu zadovoljene, što je vrlo bitno. Djelatnici odgojno-obrazovne ustanove su odgovorni za osmišljavanje, nabavu opreme i provedbu izvannastavnih aktivnosti. Obvezni su poštivati želje i interese učenika te svoj rad prilagoditi njima.

Rezultati istraživanja mogu doprinijeti poboljšanju izbora izvannastavnih aktivnosti. Učitelji mogu mijenjati svoj rad i prilagođavati ga učenicima te time dolazi do obostranog zadovoljstva. Kada su učenici zadovoljni i sretni, učitelj je još motiviraniji i spremniji na maštovitost, kreativnost i na vlastito usavršavanje. Ovo istraživanje još više pomaže djeci. Ona su iskazala svoje mišljenje, potrebe, želje, zadovoljstvo ili nezadovoljstvo. Učitelji se prilagode njihovim željama i potrebama. Tada djeca dobivaju priliku da se njihove potrebe i želje uvažavaju i njeguju. Djeca se razvijaju tada u zadovoljne osobe koje su naučene reći što im odgovara ili ne odgovara te postići dogovor s drugima u vezi s tim.

Iz rezultata istraživanja se može na kraju zaključiti da je ipak potrebno proširiti izbor izvannastavnih aktivnosti kako bi još više učenika uključilo. Svaki učitelj treba potaknuti sve učenike da se uključe u neku aktivnost. Potrebno je jednako zadovoljiti interese i djevojčica i dječaka kako bi se mogli jednako razvijati. Kada djeca kvalitetno provode dio svog slobodnog vremena, sretniji su, mudriji, mirniji i obogaćeni novim znanjem. Tada bi škola bila mnogo ljepše mjesto u kojem bi učenici rado boravili.

Ovo istraživanje bi mogli poboljšati tako da uzmemo veći uzorak, analiziramo pripreme uz to i sustavno promatramo rad učitelja i učenika tijekom izvannastavnih aktivnosti.

16. LITERATURA

1. Balić, N. (2003). Obrazovanje za slobodno vrijeme. *Napredak*, 144(2), 235-239.
2. Berc, G., Buljevac, M. (2007). Slobodno vrijeme i mladi - preventivni aspekti. *Dijete i društvo*, 9(1), 25-49.
3. Bognar, L. (2012). Kreativnost u nastavi. *Napredak*. Pribavljeno 25.4.2018. s: <https://hrcak.srce.hr/82857>
4. Cindrić, M. (1992). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika osnovne škole. *Život i škola*, 41, 49-67.
5. Darling, N., Caldwell, L., Smith, R. (2005). Participation in School-Based Extracurricular Activities and Adolescent Adjustment. *Journal of Leisure Research*, 37(1), 51-76.
6. Dumais, S. (2006). Elementary school students' extracurricular activities: the effects of participation on achievement and teachers' evaluations. *Sociological Spectrum*, 26(2), 117-147.
7. Fredricks, J., Eccles, J., (2006). Extracurricular Involvement and Adolescent Adjustment: Impact of Duration, Number of Activities, and Breadth of Participation. *Applied Developmental Science*, 10(3), 132-146.
8. Fudurić, B. (2012.). Mogućnosti rada u izvannastavnoj aktivnosti. *Napredak*, 153(1), 107-116.
9. Janković, V. (1973). *Slobodno vrijeme u suvremenoj pedagoškoj teoriji i praksi*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
10. Juranić, A. (2012). *Kineziološka aktivnost i slobodno vrijeme učenika u primarnom obrazovanju*. Pribavljeno 10.6.2018. s: https://bib.irb.hr/datoteka/656553.ZAVRNI_RAD_-_Jurani_FINAL.pdf
11. Kadum-Bošnjak, S. (2012). *Suradničko učenje. Metodički ogledi*. Pribavljeno 25.4.2018. s: <https://hrcak.srce.hr/94728>
12. Košeto, M. (2016). *Zadovoljstvo učenika mogućnostima izbora i provedbom izvannastavnih aktivnosti u osnovnoj školi*. Pribavljeno 23.3.2018. s:

<https://repository.ffri.uniri.hr/islandora/object/ffri:659/preview>

13. Martinčević, J. (2010). Provođenje slobodnog vremena i uključenost učenika u izvannastavne aktivnosti unutar škole. *Život i škola: časopis za teoriju i praksu odgoja i obrazovanja*, 56(24), 19-34.

14. Mlinarević, V., Brust, M. (2009). Kvaliteta provedbe školskih izvannastavnih aktivnosti. III. Tehetseg Nap : Az eljárás = III. Dan talenata: zbornik radova = The 3rd talented pupils day: proceedings/ In Majorosi, Imre (ur.). Kanjiža: Bolyai Farkas Alapitvány, 25-32.

15. Mlinarević, V., Brust Nemet, M. (2012.) *Izvannastavne aktivnosti u školskom kurikulumu*. Osijek: Učiteljski fakultet.

16. *Nacionalni okvirni kurikulum za predškolski odgoj i obrazovanje te opće obvezno i srednjoškolsko obrazovanje*. (2010). Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Pribavljeno 20.3.2018. s:

http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/Nacionalni_okvirni_kurikulum.pdf

17. *Nastavni plan i program za osnovnu školu* (2006), Republika Hrvatska, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa. Zagreb: Gipa.

Pribavljeno 28.1.2018. s: <http://public.mzos.hr/Default.aspx?sec=2197>

18. Pejić Papak, P. (2016). *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga.

19. Petković, M. (2016). *Učitelji i učenici – sukreatori izvannastavnih aktivnosti*. Pribavljeno 18.6.2018. s: <https://repositorij.foozos.hr/islandora/object/foozos:311/preview>

20. Plenković, J. (1997). *Slobodno vrijeme i odgoj*. Zadar: Filozofski fakultet.

21. Poljak, V. (1980). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.

22. Proleta, J., Svalina, V. (2011). Odgojna uloga izvannastavnih glazbenih aktivnosti. *Život i škola*, 26(2), 134-153.

23. Rosić, V. (2005). *Slobodno vrijeme, slobodne aktivnosti: priručnik za uspješno organiziranje i vođenje*. Rijeka: Naklada Žagar.

24. Svalina, V., Bistровић, K., Peko, A. (2015). Izvannastavne glazbene aktivnosti u prva četiri razreda osnovne općeobrazovne škole. *Napredak*. Pribavljeno 20.1.2018. s:

<https://hrcak.srce.hr/file/261240>

25. Svalina, V., Muha, K., Peko, A. (2016) *Izvannastavne glazbene aktivnosti u prva četiri razreda osnovne općeobrazovne škole*. Osijek: Fakultet za odgojne i obrazovne znanosti.

Pribavljeno 20.1.2018., sa: https://dokupdf.com/download/izvannastavne-glazbene-aktivnosti-u-prva-etiri-razreda-osnovne-opeobrazovne-kole-5a3c3f89d64ab2a614f3a47f_pdf

26. Šiljković, Ž., Rajić, V., Bertić, D. (2007). *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti*. Educational sciences- Erziehungswissenschaften, 9(2), 133-145.

Pribavljeno 20.2.2018. s: <https://hrcak.srce.hr/23549>

27. Terzić, V. (2015). *Izvannastavne glazbene aktivnosti u školama novogradiškog kraja*.

Pribavljeno 18.6.2018. s: <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:465/preview>

28. Tot, D. (2013). Važnost kulture samovrednovanja u odgoju i obrazovanju. *Napredak: časopis za pedagošku teoriju i praksu*, 154(3), 271-288.

Pribavljeno 15.5.2018. s: <https://hrcak.srce.hr/138804>

29. Tvarog, M. (2016). *Razvoj kreativnosti kroz izvannastavne aktivnosti učenika*. Filozofski fakultet. Pribavljeno 15.1.2018. s: darhiv.ffzg.unizg.hr/8246/1/Tvarog-diplomski.pdf

30. Valjan Vukić, V. (2016). Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti učenika – višestruke perspektive. *Školski vjesnik*, 65(1), 33- 58.

31. Vidulin-Orbanić, S. (2008). Fenomen slobodnog vremena u postmodernom društvu. *Metodički obzori*. Pribavljeno 4.3.2018. s: <https://hrcak.srce.hr/32748>

32. *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* (2014). Pribavljeno 3.4.2018. s: <https://www.zakon.hr/z/317/Zakon-o-odgoju-i-obrazovanju-u-osnovnoj-i-srednjoj-školi>

33. Zrilić, S., Košta, T. (2009). Učitelj – kreator izvannastavnih aktivnosti. *Magistra Iadertina*, 4(4), 159-170.

15.PRILOZI

Mlinarević, Brust Nemet (2012)

ANKETA

Anketa se provodi u svrhu istraživačkoga rada kako bi se dobio uvid u IZVANNASTAVNE
AKTIVNOSTI te kvalitetu njihovog provođenja u osnovnoj školi.

Molimo Vas da na sva pitanja odgovorite, jer je svaki odgovor važan za istraživanje.

Anketa je anonimna.

1. **Spol:** Ž M
2. **Razred:** _____
3. **Zbog kojih se razloga uključuješ u rad pojedinih skupina izvannastavnih aktivnosti?** (moguće više odgovora)
 - a) radi preporuke učitelja
 - b) radi preporuke roditelja
 - c) zbog zanimljivosti pojedine aktivnosti/programa
 - d) vodi ju izvrstan voditelj
 - e) mogućnost sudjelovanja u su-konstrukciji programa i odabiru sadržaja
 - f) nešto drugo _____
4. **Možeš li ostvariti osobni interes kroz rad u izvannastavnim aktivnostima?** (zaokruži samo jedan odgovor)
 - a) u potpunosti
 - b) samo ponekad
 - c) nikadaAko možeš napiši na koji način _____

5. **Možeš li iskoristiti svoje sposobnosti, koje inače ne možeš u redovitoj nastavi, kroz rad u izvannastavnim aktivnostima?** (zaokruži samo jedan odgovor)
 - a) u potpunosti
 - b) samo ponekad
 - c) nikadaAko možeš napiši na koji način _____

6. **Procijeni rad učitelja tijekom izvannastavnih aktivnosti!** (moguće više odgovora)
 - a) organiziran je i dobro pripremljen
 - b) jednostavno izlaže gradivo i podučava
 - c) uspostavlja dobru komunikaciju
 - d) polazni od znanja koja su primjenjiva u stvarnom životu i daje velik broj životnih primjera
 - e) temeljito poznaje svoj predmet
 - f) otvoren je za sva pitanja tijekom izvannastavnih aktivnosti i poslije nje
 - g) jasno iskazuje što želi i kako želi da neku aktivnost ostvarimo
 - h) daje jasne zadatke i upute
 - i) unosi humor i zabavu u nastavu
 - j) lako postiže disciplinu s poštivanjem dogovorenih pravila
 - k) potiče suradnju u skupini
 - l) potiče kreativnost na različite načine
 - m) svojim primjerom i pripremljenošću motivira nas i potiče kritičko mišljenje
 - n) pokazuje brigu za nas i naš uspjeh
 - o) pažljivo nas sluša bez prekidanja

- p) uključuje roditelje, druge učitelje i odrasle osobe u izvannastavne aktivnosti
- q) sami izrađujemo materijale za lakše učenje (posteri, stripovi, umne mape i sl.)

7. Postoji li razlika u radu učitelja tijekom redovne nastave i rada u izvannastavnim aktivnostima? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) rad je isti
- b) sličan je
- c) razlikuje se u _____
- d) nešto drugo _____

8. Gdje se najčešće odvija rad izvannastavnih aktivnosti? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) u učionici
- b) izvan učionice, unutar prostora Škole (školsko dvorište, igralište)
- c) izvan prostora Škole
- d) specijalizirani prostor za izvannastavne aktivnosti

9. Jesi li zadovoljan opremom za rad u izvannastavnim aktivnostima (učionicom, priborom)? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) potpuno zadovoljan/na
- b) djelomično zadovoljan/na
- c) nisam zadovoljan/na

10. Kako se osjećaš tijekom izvannastavnih aktivnosti? (moguće više odgovora)

- a) natjecateljsko
- b) suradničko
- c) stvaralačko
- d) dosadno
- e) naporno
- f) nešto drugo _____

11. Prihvaća li učitelj/voditelj tvoje prijedloge za planiranje i realizaciju rada u izvannastavnim aktivnostima? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) uvijek prihvaća prijedloge
- b) ponekad prihvaća
- c) nikada ne prihvaća

12. Napiši barem jedan primjer prihvaćanja/neprihvaćanja tvog prijedloga!

Prihvaća _____
Ne
prihvaća _____

13. Jesi li zadovoljan/na izborom izvannastavnih aktivnosti u Školi? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) da
- b) ne

14. Upiši izvannastavne aktivnosti u koje si uključen/a!

15. Možeš li predložiti izvođenje neke nove izvannastavne aktivnosti u svojoj Školi? (zaokruži samo jedan odgovor)

- a) da
- b) ne
- c) ne znam

16. Predloži neku novu izvannastavnu aktivnost za koju bi htio/htjela da se provodi u tvojoj Školi!

Zahvaljujemo se na suradnji!